

Hoogheemraadschap van
Delfland

BESTUURSRAPPORTAGE 2026

Colofon

Bestuursrapportage 2026

Samenstelling

Hoogheemraadschap van Delfland

Delft, 16 juli 2026

Hoogheemraadschap van Delfland

Postbus 3061

2601 DB DELFT

[Tel:015-2608108](tel:015-2608108)

www.hhdelfland.nl

Inhoud

BESTUURSRAPPORTAGE 2026	1
Inhoud	3
Inleiding	5
Leeswijzer	6
Managementsamenvatting	7
1 Programmaplan	9
1.1 Waterkeringen	9
1.1.1 Programmalijn: Waterkeringen	9
1.1.2 Programmalijn: Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)	11
1.2 Waterkwaliteit	13
1.2.1 Programmalijn: Waterkwaliteit	13
1.2.2 Programmalijn: Biodiversiteit	17
1.2.3 Programmalijn: Recreatief medegebruik	18
1.2.4 Programmalijn: Verbinding met partners	19
1.3 Waterkwantiteit	22
1.3.1 Programmalijn: Waterkwantiteit	22
1.3.2 Programmalijn: Klimaatadaptatie	24
1.3.3 Programmalijn: Bodem en grondwater	25
1.4 Waterketen	27
1.4.1 Programmalijn: Waterketen	27
1.4.2 Programmalijn: Transitie waterketen	30
1.4.3 Programmalijn: Energie- en klimaatneutraal	31
1.4.4 Programmalijn: Circulaire economie	33
1.5 Financiën, algemene dekkingsmiddelen	36
1.5.1 Programmalijn: Financiën	36
1.5.2 Programmalijn: Algemene dekkingsmiddelen	38
1.5.3 Dekkingsmiddelen, vennootschapsbelasting en onvoorzien	39
1.6 Organisatie en bedrijfsvoering	40
1.6.1 Programmalijn: Organisatie	40
1.6.2 Programmalijn: Informatievoorziening	42
1.6.3 Programmalijn: Regulering en dienstverlening	44
1.6.4 Programmalijn: Interne dienstverlening en bestuursondersteuning	46
1.6.5 Programmalijn: Communicatie	48
1.6.6 Programmalijn: Personeel	49
1.6.7 Programmalijn: Digitale transformatie	51
1.6.8 Programmalijn: Innovatie	53

2 Risicomanagement.....	55
3 Financiën.....	56
3.1 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten	56
3.2 Baten en lasten per programma.....	60
3.3 Naar Waterschapstaken	61
3.4 Investerings.....	62
3.4.1 Investeringsuitgaven	62
3.4.2 Investeringskredieten	62
4 Bijlagen	64
4.1 Verklarende woordenlijst inclusief afkortingen.....	65
4.2 Projectenboeken.....	70

Inleiding

De Bestuursrapportage 2026 (Burap 2026) geeft een actueel overzicht van de voortgang op de doelen die zijn vastgesteld in de vastgestelde begroting 2026 en is gebaseerd op de eerste vier maanden van het jaar.

In deze Burap worden uitsluitend die doelen en prestatie-indicatoren toegelicht waarbij afwijkingen van de planning zijn ontstaan. Doelen die volgens verwachting verlopen, worden niet verder toegelicht. Ook voor de financiële onderdelen (exploitatie en investeringen) worden alleen de afwijkingen toegelicht. Op deze manier blijft de aandacht gericht op onderdelen die nadere uitleg of bijsturing vragen.

Leeswijzer

De opmaak van de Bestuursrapportage 2026 volgt in hoofdlijnen de structuur van de vastgestelde begroting 2026 en dient in samenhang hiermee gelezen te worden. Alle genoemde bedragen zijn in € 1.000, -, tenzij anders vermeld.

Na de leeswijzer volgt de managementsamenvatting met hierin op hoofdlijnen de belangrijkste resultaten met betrekking tot de voortgang van de doelen en de prestatie-indicatoren, de exploitatiekosten en de investeringen.

Hoofdstuk 1 behandelt de zes begrotingsprogramma's, elk onderverdeeld in de bijbehorende programmalijnen. Per programmalijn staan de doelen beschreven zoals deze zijn opgenomen in de begroting 2026 en worden de ontwikkelingen rondom de realisatie daarvan toegelicht. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een stoplichtenmodel (zie legenda hieronder) waarmee inzichtelijk wordt gemaakt hoe de voortgang van de doelen verloopt. Indien de voortgang niet volgens planning verloopt (oranje vlag) of niet dit jaar haalbaar is (rode vlag), wordt dit nader toegelicht. Ook bij de prestatie-indicatoren staat een prognose voor het lopende jaar gegeven, inclusief een stoplichtenmodel waarbij alleen afwijkingen (oranje en rood) staan toegelicht.

Daarnaast staan per programma de bijstellingen voor wat betreft de begrote exploitatiekosten en investeringen weergegeven. Afwijkingen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting groter dan € 0,1 miljoen lichten we expliciet toe.

Hoofdstuk 2 gaat in op risicomanagement, met aandacht voor de belangrijkste ontwikkelingen sinds de vorige rapportage.

Hoofdstuk 3 behandelt de financiële aspecten. Dit hoofdstuk bevat onder meer een overzicht van de kosten- en opbrengstsoorten, de baten en lasten per programma, de verdeling naar de waterschapstaken en een totaaloverzicht van de mutaties in de investeringen.

Als bijlagen bij deze Bestuursrapportage 2026 zijn een verklarende woordenlijst en de projectenboeken toegevoegd.

Legenda

	<i>Conform planning</i>
	<i>Behoeft aandacht/loopt niet volgens planning</i>
	<i>Planning niet haalbaar</i>

Managementsamenvatting

De Bestuursrapportage 2026 laat zien waar de uitvoering volgens plan, zoals opgenomen in de vastgestelde begroting 2026, verloopt en waar bijsturing nodig is. Uit deze rapportage blijkt dat bij een aantal programmalijnen extra aandacht nodig is om de gestelde doelen en prestatie-indicatoren te behalen en dat er voor een aantal programmalijnen financiële bijsturing nodig is. In deze managementsamenvatting lichten we de belangrijkste afwijkingen toe.

Voortgang doelen

Er zijn op dit moment geen doelen benoemd waarvan vaststaat dat het behalen hiervan in 2026 niet meer haalbaar is (rode vlag). Dat betekent echter niet dat alles verder op schema ligt. In hoofdstuk 1 *Programmaplan* is er bij meerdere programmalijnen door middel van een oranje vlag aangegeven dat het behalen van één of meerdere doelen onder druk staat en is een toelichting opgenomen waarom er bijsturing en/ of extra aandacht nodig is. Hieronder enkele oorzaken die in de rapportage worden genoemd.

- Afhankelijkheid van externe partijen; dit beïnvloedt het tempo en de voortgang van projecten, zoals bij programmalijn Klimaatadaptatie. Hier zijn wij voor nieuwe projecten om hemelwater lokaal op te vangen en vast te houden afhankelijk van het initiatief van de gemeente.
- Beleids-/besluitvorming kost meer tijd dan verwacht waardoor de planning opschuift, zoals bij programmalijn Bodem en grondwater (programma Waterkwantiteit) waarbij wij meer tijd willen nemen voor participatie en daarom de besluitvorming met betrekking tot de herziening van de beleidsnota grondwaterbeheer, Waterschapsverordening hoofdstuk 5 en beleidsregel grondwateronttrekkingen en infiltraties wordt verschoven naar 2027.
- Capaciteit (onder andere personele inzet/vacatures) is onvoldoende, waardoor planvorming, implementatie en uitvoering vertragen. Dit is als oorzaak opgenomen bij programmalijnen Klimaatadaptatie en Biodiversiteit.

Prestatie-indicatoren

Naast de doelen zijn in de begroting 2026 voor alle programma's één of meerdere prestatie-indicatoren (pi's) benoemd. Voor verreweg de meeste pi's sluit de prognose aan op de in de begroting opgenomen waarde (groene vlag). Bij programma Waterketen, programmalijn Energie- en klimaatneutraal ligt de waarde van de prognose voor 'energieneutraal' lager dan begroot (oranje vlag) doordat in 2025 is gebleken dat meegerekende projecten van HVC onjuist zijn meegerekend met energieneutraliteit van waterschappen. Dit is in de Klimaatmonitor gecorrigeerd. Als gevolg hiervan zijn de (geprognosticeerde) cijfers voor Energieneutraliteit naar beneden bijgesteld. Naar verwachting wordt Energieneutraliteit in 2028 gerealiseerd. Bij programmalijn Regulering en dienstverlening is bij de prestatie-indicator '% vergunningen binnen termijn' ook als status een oranje vlag opgenomen, dit omdat de complexiteit van de vergunningen toeneemt en de huidige capaciteit niet voldoende is. Hiervoor is werving gestart. En bij programmalijn Informatievoorziening zal nog extra sturing nodig zijn om ervoor te zorgen dat het percentage Arda dat gevolgd wordt door bestuurders en medewerkers op gemiddelde 80% komt. In hoofdstuk 1 *Programmaplan* is een toelichting op de afwijkingen opgenomen.

Financiën

Het verwachte jaarresultaat in deze bijgestelde begroting is € 4,4 miljoen lager dan in de oorspronkelijke begroting 2026. Per saldo nemen de lasten toe met € 6,4 miljoen en de baten met € 2,0 miljoen. De stijging van de lasten heeft onder meer betrekking op de stijging van de PPS service fee (€ 2,5 miljoen) doordat de geprognosticeerde volumes en de indices per 1 januari 2026 afwijken van de gegevens die zijn gebruikt met het opstellen van de begroting.

Verder vallen de kapitaallasten (€ 1,5 miljoen) hoger uit en hebben we kosten voor het vervolgonderzoek zettingsvloeiing Delflandsedijk (€ 1,1 miljoen). Deze kosten worden volledig gesubsidieerd door het Hoogwaterbeschermingsprogramma en verklaart daarmee voor dat deel ook de stijging van de baten. Deze mutaties betreffen met name autonome bijstellingen als gevolg van prijsontwikkelingen (PPS) en correcties op afschrijvingen (kapitaallasten).

Gekeken naar taak is de bijstelling van de begroting voor het watersysteem € 1,5 miljoen positief en voor het zuiveringsbeheer € 5,9 miljoen negatief. Het positieve resultaat wordt toegevoegd aan de tariefдемpingsreserve watersysteem en het verlies wordt gedekt door een onttrekking uit de tariefдемpingsreserve zuiveringsbeheer.

In zowel hoofdstuk 1 *Programmaplan*, als hoofdstuk 3 *Financiën* zijn de toelichtingen op alle mutaties opgenomen.

Investeringsen

Van de in de begroting 2026 opgenomen investeringslasten van € 58 miljoen wordt naar verwachting € 45 miljoen in 2026 gerealiseerd. De neerwaartse bijstelling van € 13 miljoen heeft vrijwel volledig betrekking op het project 'De Vergulde Hand'. In de begroting was voor dit project een investeringsvolume van ruim € 20 miljoen opgenomen, uitgaande van een start van de realisatie van de nieuwe zuivering in 2026. De huidige planning is echter gewijzigd. In 2026 ligt de focus op de afronding van de planvormingsfase (januari tot en met juli) en daarna de VO+ fase (medio juli tot en met december). Hierdoor is de verwachting bijgesteld van ruim € 20 miljoen naar € 7,6 miljoen. Een nadere toelichting is opgenomen in paragraaf 1.4.1.

Overige aandachtspunten

De huidige geopolitieke situatie en de aanhoudend hogere brandstofprijzen zullen zowel direct als indirect financiële impact hebben op diverse begrotingsposten, zoals energiekosten voor de gemalen (direct) en hogere aannemingskosten (indirect). Hoe groot de impact zal zijn, is op dit moment lastig in te schatten. Dit zal ook afhankelijk zijn van hoe lang de onrust in het Midden-Oosten zal voortduren en wanneer leveranciers kostenstijgingen gaan verwerken in hun prijzen. Daarom zijn in deze bestuursrapportage geen financiële mutaties opgenomen die vooruitlopen op toekomstige prijsverhogingen. Als in het najaar de financiële impact wel duidelijk is, zal op dat moment een bijstelling plaatsvinden zodat de tweede begrotingswijziging gebaseerd kan worden op de meest realistische verwachtingen. Voor wat betreft de PPS service fee zal er voor 2026 een beperkte stijging worden verwacht, omdat er volgens het contract wordt uitgegaan van de CBS-indices per januari 2026. Hierin zijn de effecten van de onrust in het Midden-Oosten niet meegenomen.

Voor de belastinginkomsten, geheven en geïnd door de Regionale Belasting Groep (RBG), is nog geen actuele prognose beschikbaar. Deze komt in juni beschikbaar. Als de prognose leidt tot een aanpassing van de belastingopbrengsten, dan nemen we die mee in de bijstelling in het najaar.

1 Programmaplan

1.1 Waterkeringen

1.1.1 Programmalijs: Waterkeringen

Doel

1.1.1.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
De primaire, regionale en overige waterkeringen zijn veilig en toekomstbestendig, zodat mensen in het beheergebied veilig kunnen wonen, werken en recreëren.	
Nadere toelichting	
Een groot deel van Delfland ligt onder de zeespiegel. Dijken, duinen en kades beschermen de inwoners van het gebied tegen het water. Landelijk is het streven dat alle primaire waterkeringen in 2050 aan de norm voldoen. Onze inzet voor regionale keringen en overige keringen is dat in 2035 respectievelijk 95% en 70% aan de norm voldoen.	
Verwacht resultaat in 2026	
De belangrijkste waterkeringen die ons beschermen tegen het hoge water zijn de primaire waterkeringen. Bij Delfland zijn dat de zeewering en de Delflandsedijk. De waterschappen en het Rijk versterken de primaire waterkeringen met het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Op dit moment voldoet 4,5 kilometer van de Delflandsedijk niet aan de norm. We willen meer inzicht in de sterkte van deze dijk. Zo verwachten we de opgave (4,5 km) te reduceren. Binnen ons gebied beheren we 637 kilometer regionale waterkeringen en polderkaden. Ons streven is dat eind 2026 81% van de regionale waterkeringen en 55% van de polderkaden aan de norm voldoen. Inspecties en goed beheer en onderhoud blijven de basis voor veilige waterkeringen. Hiermee houden we de keringen in goede staat. In 2026 besteden we extra aandacht aan de bomen op onze waterkeringen.	
Wat gaan we daarvoor doen?	
Hoogwaterbeschermingsprogramma	
We ontwikkelen een nieuwe rekenmethode voor de sterkte van de Delflandsedijk. Het grondonderzoek hiervoor voeren we in 2026 uit. Met het resultaat bepalen we in 2027 welke delen we moeten versterken en aanmelden bij het HWBP.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning
Groot onderhoud en dijkversterkingen	
We brengen 5000 meter regionale keringen op orde met groot onderhoud en dijkversterkingen. We programmeren het op orde brengen van de polderkaden, zodat we daar vanaf 2027 mee kunnen starten.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning
Onderhoud bomen	
Op onze waterkeringen en terreinen staan 2.000 bomen. We onderhouden deze en geven daarmee invulling aan onze zorgplicht. En zo voorkomen we onveilige situaties.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Prestatie-indicatoren

1.1.1.2 Tabel: Prestatie-indicatoren:

Programmalijn: Waterkeringen					
Prestatie-indicatoren	Rekening 2024	Rekening 2025	Begroting 2026	Prognose 2026	Status
Primaire waterkeringen (55 kilometer)	92%	92%	92%	92%	
Regionale waterkeringen (437 kilometer)	79%	80%	81%	81%	
Polderkaden (170 kilometer)	n.v.t.	56%	55%	56%	

Toelichting:

In 2025 is 56% aan polderkaden gerealiseerd (begroot 55%). Voor 2026 is de prognose hierop aangepast.

Exploitatie

1.1.1.3 Tabel: Exploitatie

Waterkeringen	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	33.494	1.096	34.590
Baten	-150	-1.074	-1.224
Netto kosten	33.344	22	33.366

Toelichting:

Ten opzichte van de begroting nemen de lasten toe met € 1,1 miljoen en de baten nemen toe met € 1,1 miljoen. Hiervan is voor zowel de lasten als de baten € 1,1 miljoen toe te wijzen aan het vervolgonderzoek zettingsvloeiing Delflandsedijk. De overige mutaties voor de lasten zijn:

Stijgende kosten onderhoud regionale waterkeringen door extra schademeldingen.	0,2
De kapitaallasten vallen lager uit dan begroot. Zie paragraaf 3.1 voor de toelichting.	-0,2
	0,0

Investeringsen

1.1.1.4 Tabel: Investeringsen

Programmalijn	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Waterkeringen	16.500	-1.500	15.000
Totaal	16.500	-1.500	15.000

Toelichting:

De investeringsprognose voor 2026 is naar beneden bijgesteld als gevolg van:

Doordat in 2025 kilometers regionale keringen en polderkaden zijn gerealiseerd die voor 2026 waren begroot, wordt dat deel in 2026 verlaagd.	-0,5
Bij het project Kadeverbetering N468 vraagt het verkrijgen van de benodigde overeenstemming met de perceeleigenaren meer tijd dan verwacht. Een deel van de werkzaamheden voor het versterken van de kade schuift daarom door naar 2027.	-1,4
Het project WOK (weg op kering) Katwijkerlaan wordt uitgevoerd door de gemeente Pijnacker-Nootdorp, in samenwerking met Delfland. Als gevolg van personele knelpunten vraagt de voorbereiding van het project meer tijd dan verwacht.	-1,1
Om bovenstaande te compenseren versnellen we zowel de voorbereiding als de uitvoering van een aantal projecten. Meer projecten worden voorbereid en uitvoeringsprojecten worden in samenwerking met marktpartijen sneller opgepakt.	1,5
Totaal	-1,5

1.1.2 Programmalijn: Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)

Doel

1.1.2.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
<i>Delfland draagt integraal bij aan een vitaal landelijk gebied.</i>	
Nadere toelichting	
Het oppervlakte- en grondwater voldoet op veel plaatsen nog niet aan de kwaliteit die is afgesproken met Brussel (KRW) en die nodig is voor een vitaal landelijk gebied. Bovendien leidt klimaatverandering in toenemende mate tot overlast van zowel te veel als te weinig water. Waterschappen, agrarische ondernemers, en terreinbeherende organisaties spelen een belangrijke rol in het vinden van de juiste oplossing voor natuur, water, bodem en klimaat. Vanuit onze belangen op waterkwaliteit, wateroverlast, groenblauwe dooradering, waterbeschikbaarheid en biodiversiteit zijn we als waterbeheerder betrokken bij het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) en de daarbij horende gebiedsprocessen. Wij trekken hierin gezamenlijk op met gebiedspartners, andere waterschappen in Zuid-Holland en de provincie.	
Verwacht resultaat in 2026	
<i>Delfland blijft werken aan een veerkrachtig en robuust watersysteem in het landelijk gebied. Dat doen we op basis van locatie specifieke kennis van het water- en bodemsysteem.</i> <i>Wat willen we bereiken?</i> • Veerkrachtige, toekomstbestendige inrichting van het watersysteem in het landelijk gebied. • Bijdrage aan versterken van het agrarisch natuurbeheer, zodat de waterkwaliteit verbetert.	
Wat gaan we daarvoor doen?	
Samenwerking ZH-PLG	
De provincie geeft met het ZH-PLG invulling aan het NPLG voor Zuid-Holland irt de Ruimtelijke Koers en de Samenhangende Aanpak Natuur & Economie (SANE). De Zuid-Hollandse waterschappen stelt samen met de provincie teksten op over de thema's betreffende het landelijk gebied voor het provinciale omgevingsbeleid. Dit wordt jaarlijks herzien.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Strategische samenwerkingsagenda	
De Zuid-Hollandse waterschappen en PZH hebben bestuurlijk ingestemd met samenwerkingsafspraken in de ZH-PLG gebieden en met de samenwerking op inhoudelijke beleidsthema's van het ZH-PLG. Inzet op vastleggen van de samenwerking met onze provincie.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Exploitatie

1.1.2.2 Tabel: Exploitatie:

Nationaal Programma Landelijk gebied	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	189	0	189
Netto kosten	189	0	189

Toelichting:

Geen wijzigingen ten opzichte van de begroting.

1.2 Waterkwaliteit

1.2.1 Programmalijn: Waterkwaliteit

Doel

1.2.1.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
Schoon, gezond en levend water in ons beheergebied, dat bijdraagt aan een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving.	
Nadere toelichting	
Doelen en richtingen voor maatregelen zijn vastgelegd in het Stroomgebiedbeheerplan (SGBP3) Rijn-West, de Uitvoeringsstrategie waterkwaliteit overig water en de strategie microverontreinigingen. De waterkwaliteit in het gebied van Delfland voldoet nog niet aan de gestelde doelen. Het palet aan maatregelen dat we hebben ingezet blijft er één van lange adem. Wij blijven inzetten op de trendbreuk en gaan komend jaar door met realiseren van waternatuur, sturen op verminderen van emissies en beïnvloeden van medeoverheden en ketenpartners. Wat doen we in 2026 anders? - We schuiven op naar een lager schaalniveau om te sturen: niet alleen KRW-lichamen en overig water, maar naar gemeentelijk niveau en zelfs lager (denk aan slootniveau bij kassen). - We presenteren de situatie van de waterkwaliteit zowel vanuit de normen (one out, all out) als de onderliggende voortgang. - We werken adaptief en doorlopen voortdurend de cyclus inzicht, rapportage, maken/bijsturen afspraken en ultimo aanspreken. Deze basis staat voor de glastuinbouw. Bij de 'Staat van ons water' en overige emissies in stedelijk gebied, implementeren we deze cyclus ook met gemeenten.	
Verwacht resultaat in 2026	
De belangrijkste zijn: - Realiseren van de afgesproken maatregelen die opgenomen zijn in de genoemde beleidsdocumenten (inclusief Coalitieakkoord). - Starten met het beschermen van waternatuur (specifiek NEZ) tegen vraatschade van rivierkreeften in 2026. - Borgen van afspraken met onder andere gemeenten, PZH en de glastuinbouw. Dit is in het kader van de transitie van 'afspraken naar aanspreken'. - Borgen van ons beleid voor de toekomst in SGBP4 (2028-2033).	
Wat gaan we daarvoor doen?	
Verminderen emissies	
- Glastuinbouw: We intensiveren onze aanpak in deze sector. We ontwikkelen nieuwe regelgeving gericht op de glastuinbouw. We voeren het meten op slootniveau stapsgewijs door in alle polders. - Overig: We implementeren in 2026 een risicogestuurde bronaanpak voor stedelijke en industriële emissies, zoals gemeentelijke riolering (foutaansluitingen), KRW-probleemstoffen en Zeer zorgwekkende stoffen.	
Status van uitvoering:	

Toelichting status:	Veel loopt goed. Een beïnvloedingsstrategie voor de glastuinbouw is vastgesteld door het college van D&H. Deze vormt, naast meten en normeren, het raamwerk voor de aanpak richting de sector, met als doel: een brede sectorverantwoordelijkheid. We meten steeds meer op slootniveau. Er wordt gemeten met de drone-boot in de glastuinbouwgebieden. In het onderzoeksproject Transparante Tuinders staan nu bij 3 ondernemers sensoren in de sloten rond hun kas die de oppervlaktewaterkwaliteit continue monitoren. Er wordt nu onderzocht welke afwijking een lekkage betekent en dus een signaal moet geven aan de ondernemer. We gaan dit jaar onderzoek doen naar het monitoren van imidacloprid bij zwemstrandjes voor honden, om te bekijken of antivlooiemiddelen kunnen leiden tot normoverschrijdingen. Er is geen nieuwe regelgeving voorzien in het eerste kwartaal van dit jaar. We zijn een samenwerking gestart met de NVWA om informatie te delen en gezamenlijk een aantal kassen te inspecteren. In verschillende gemeenten lopen pilots, op onderdelen foutaansluitingen en industrie. Resultaten geven aanknopingspunten voor aanpak en vervolg in samenwerking met gemeenten. De subsidieregeling voor de IBA's (individuele behandeling afvalwater) is vertraagd door intern gesprek over het juiste moment van uitbrengen (in verband met gemeenteraadsverkiezingen) en een extra slag op financiële onderbouwing. Er zijn veel vragen geweest over schermmiddelen. Delfland heeft naar alle ondernemers een bericht gestuurd over wat wel en niet toegestaan is met betrekking tot de schermmiddelen en dat we hierop zullen handhaven.
---------------------	---

Transitie	
We geven de transitie 'van afspreken naar aanspreken' verder vorm door onder andere: - voor overige emissies op het lagere schaalniveau data en rapportages te verzamelen en hierop lokaal het gesprek aan te gaan; - in de glastuinbouw afspraken met ketenpartners en medeoverheden te maken en achterblijvers aan te spreken; en - met de 'Staat van ons water' rapportages en afspraken op gemeentelijk niveau te maken.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	De transitie van afspreken naar aanspreken loopt. We verzamelen inmiddels actieve gegevens in glastuinbouwgebieden, bij gemeenten (onder andere via Staat van ons Water), in de landbouw en bij de industrie op lager schaalniveau en we gaan het gesprek aan met glastuinbouw en gemeenten. De transitie is er echter één van een lange adem.

Stroomgebiedbeheersplan	
De doelen en maatregelen uit SGBP3 vormen de basis voor strategische keuzes en leveren input voor SGBP4, wat resulteert in een aangepast maatregelenpakket om de KRW-doelen te behalen of zo dicht mogelijk te benaderen. Wij leggen de bijdrage van Delfland voor het SGBP4 (voor de periode 2028-2033) in 2026 aan de VV voor ter besluitvorming.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Waternatuur	
- Aanleggen: we realiseren meer waternatuur in de vorm van bijvoorbeeld Natte Ecologische Zones (NEZ), vispassages en mitigerende maatregelen. Dit doen we in lokaal en KRW-water. - Beschermen: Waar nodig treffen we beschermende maatregelen tegen ganzen met wildbeheer en rivierkreeften met grootschalige afvang. Het streven is om in 2027 circa 50 kilometer NEZ te hebben beschermd tegen Amerikaanse rivierkreeft. - Onderhoud: We intensiveren het onderhoud van waternatuur om ecologische waarden zoveel mogelijk te behouden. Ecologisch maaien en baggeren zetten we voort.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Prestatie-indicatoren

1.2.1.2 Tabel: Prestatie-indicatoren:

Programmalijn: Waterkwaliteit					
Prestatie-indicatoren	Rekening 2024	Rekening 2025	Begroting 2026	Prognose 2026	Status
1) Zomergemiddelde stikstofgehalte Boezem Westland/Midden Delfland & Boezem Haaglanden/Schie	2,2 & 2,9 mg/l	1,93 & 1,43 mg/l	2,0 & 1,8 mg/l	nnb	nvt
2) Toxiciteit: percentage polders waar pesticiden niet tot een toxisch effect leiden*	12%	42%	50%	50%	

* Met ingang van 2025 is de indicator voor toxiciteit veranderd. De oude waarden zijn daardoor niet meer van toepassing. De waarde voor 2024 conform de nieuwe PI is 12%; in de jaarrekening 2024 is de waarde voor de oude PI opgenomen.

Toelichting:

Er zijn op dit moment nog geen data voor de eerste prestatie-indicator beschikbaar. In juli geeft de voortgangsrapportage met de onderliggende waterkwaliteitsrapportage een goed beeld van de stand van de waterkwaliteit.

Exploitatie

1.2.1.3 Tabel: Exploitatie

Waterkwaliteit	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	17.372	-1.585	15.788
Baten	-100	0	-100
Netto kosten	17.272	-1.585	15.688

Toelichting:

De lasten voor de programmalijn Waterkwaliteit zijn ten opzichte van de begroting 2026 naar beneden bijgesteld met € 1,6 miljoen. Hieronder volgt een toelichting op de afwijking.

Minder lasten voor het afvangen van rivierkreeften. In de aanpak Bescherming NEZ (natte ecologische zones) -gebieden Delfland, als het gaat om afvangen van de exoot Amerikaanse rivierkreeft, is ingezet op een gefaseerde aanbesteding, waarbij in 2026 10 locaties worden beschermd. Deze gebieden maken onderdeel uit van de langjarige monitoring. Die maakt het mogelijk om een goede en beheerste afvangmethode te implementeren waarbij we marktpartijen de tijd geven om zich voor te bereiden op dit werk. Bij het opstellen van de begroting werd er nog vanuit gegaan dat in 2026 al 59 km NEZ-gebieden beschermd konden worden. Om de uitvoering beheersbaar te houden, is er voor een gefaseerde aanpak gekozen. Daardoor is er minder budget nodig dan bij de begroting 2026 ingeschat. Leerervaringen in 2026 op de aanbesteding en de aanpak worden verwerkt tot een opschaling naar het beschermen van circa 59 km NEZ-gebieden in de aankomende jaren.	-1,2
De kapitaallasten vallen lager uit dan begroot. Zie paragraaf 3.1 voor de toelichting.	-0,3
Minder lasten omdat enkele reparaties meer voorbereiding vragen dan ten tijde van het opstellen van de begroting was voorzien.	-0,1
Totaal	-1,6

Investeringsen

1.2.1.4 Tabel: Investeringsen

Programmalijn	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Waterkwaliteit	3.332	1.629	4.961
Totaal	3.332	1.629	4.961

Toelichting:

De totale toename van het investeringsvolume 2026 voor het programma Waterkwaliteit bedraagt € 1,8 miljoen als gevolg van:

Het investeringsvolume 2026 voor 'Vismigratie' is met ruim € 1,0 miljoen naar boven bijgesteld. Reden voor deze bijstelling is de snellere bouw van vispassages op de locaties Oude Lierpolder en Hoekpolder. Ook vindt de laatste termijnbetaling van vispassage op gemaal Tedingerbropolder plaats in 2026 in plaats van in 2025.	1,0
Het verzamelkrediet 'Waternatuur' betreft een toename van € 0,4 miljoen. Voor een aantal projecten, onder andere Drijvende oevers Holle Watering, NEZ De Rel en Gantel de Baak, zijn de kosten hoger gebleken dan eerder was geraamd (€ 0,5 miljoen). Daarnaast is een aantal projecten vooruitgeschoven in de planning: Golfbreker Woudse polder en Buijs Ballot (€ 0,2 miljoen). Het project Vlaardingervaart is deels doorgeschoven naar 2027 (- € 0,3 miljoen).	0,4
Voor Verzamelkrediet 'Mitigerende maatregelen' zijn er mutaties met een wijziging voor 2026 van totaal € 0,4 miljoen naar boven bijgesteld. Dit wordt onder meer veroorzaakt door de hogere kosten en het naar voren halen van verschillende projecten.	0,4
Het investeringsvolume van het verzamelkrediet 'Natte Ecologische Zones' is naar beneden bijgesteld met € 0,2 miljoen. Dit is veroorzaakt door afronding van lopende projecten en verschuiving van een project naar 2027.	- 0,2
Totaal	1,6

1.2.2 Programmalijn: Biodiversiteit

Doel

1.2.2.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
Het herstellen en versterken van natuur in ons gebied.	
Nadere toelichting	
Landelijk en provinciaal beleid bevat drie strategische doelen: 1) versterken groenblauwe dooradering, 2) natuurinclusief inrichten en werken en 3) natuur(waarden) behouden en versterken. Inmiddels heeft de EU de Natuurherstelwet aangenomen. Alle lidstaten moeten in 2030 herstelmaatregelen hebben genomen in 30% van de gebieden waarin het niet goed gaat met de natuur. In 2050 is dat 90%. Binnen twee jaar moet het nationale Natuurherstelplan er zijn. Voor Delfland betekent de wet waarschijnlijk geen inhoudelijke koerswijziging voor biodiversiteit, maar een versteviging van de inspanningsverplichting.	
Verwacht resultaat in 2026	
In 2025 hebben we een ambitiekader voor herstel van biodiversiteit vastgesteld en uitgewerkt naar een handelingsperspectief voor uitvoering. Met onze invulling van blauwgroene netwerk leggen we focus bij de natuurgebieden binnen het Nationaal Park Hollandse Duinen, het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland, Vlietzone, regiopark Buytenhout, de stedelijke gebieden en de verbinding daartussen. Met onze projecten binnen deze gebieden geven wij een impuls aan natuurontwikkeling. We onderzoeken daarnaast hoe we het areaal ecologisch maaibeheer kunnen vergroten. Zodra het landelijke Natuurherstelplan, als vertaling van de Europese Natuurherstelwet, beschikbaar komt, brengen wij in beeld welke impact dit heeft voor Delfland.	
Wat gaan we daarvoor doen?	
Implementatie van het ambitiekader Biodiversiteit	
Voor de realisatie van het Blauwgroene Netwerk agenderen we onze aanpak en denkwijze bij onze samenwerkingspartners. We maken concreet hoe projecten bij waterkeringen, het watersysteem en de waterketen natuurinclusief kunnen worden gerealiseerd.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Het vastgestelde strategie- en uitvoeringsprogramma Biodiversiteit bevat een groeimodel. Waar bij opstellen van de begroting nog werd uitgegaan van een breder netwerk, ligt de focus voor het blauwgroene netwerk nu op Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland en Nationaal Park Hollandse Duinen. Implementatie in de organisatie loopt achter vanwege de nog niet ingevulde vacature.
Landelijk Natuurherstelplan	
Voor de vertaling van het landelijke Natuurherstelplan naar de Delflandse context, maken we een impactanalyse, die verduidelijkt welke bijsturing voor Delfland nodig is om te kunnen voldoen aan wet- en regelgeving.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning
Rapportage Biodiversiteit	
Jaarlijks maken we een rapportage over de ontwikkeling van biodiversiteit en het blauwgroene netwerk.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Aan de VV is een informatieve brief gestuurd over de opzet van de voortgangsrapportage Biodiversiteit. Einde van het jaar zal de eerste voortgangsrapportage worden voorgelegd aan VV

Exploitatie

1.2.2.2 Tabel: Exploitatie:

Biodiversiteit	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	368	-40	328
Netto kosten	368	-40	328

Toelichting:

Van het beschikbare budget van € 0,4 miljoen is de verwachting dat dit niet volledig benut zal worden. Het budget voor advieskosten is naar beneden bijgesteld met € 0,04 miljoen.

1.2.3 Programmalijn: Recreatief medegebruik

Doel

1.2.3.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
Delfland faciliteert recreatief medegebruik waar mogelijk.	
Nadere toelichting	
Recreatiemogelijkheden dragen bij aan de kwaliteit van de leefomgeving, de gezondheid en het welzijn van de bevolking en zichtbaarheid van ons waterschap. Delfland faciliteert recreatie in, op en langs het water waar dit kan, in duurzame samenhang met de andere functies van het watersysteem. Het onderwerp waterrecreatie valt uiteen in diverse aandachtsgebieden, waaronder varen, zwemmen, bebording, vissen en schaatsen.	
Verwacht resultaat in 2026	
In 2026 actualiseren we het vaarbeleid en zetten we stappen om dit beleid te implementeren. Daarnaast monitoren we de kwaliteit van onze twaalf zwemwaterlocaties. Waar nodig nemen we maatregelen, met inachtneming van het afwegingskader zwemwater. In 2026 zijn al onze nautische verkeersborden actueel en in goede staat.	
Wat gaan we daarvoor doen?	
Vaarbeleid	
We stellen een beleidsnota over varen vast. Op grond van dit nieuwe vaarbeleid nemen we maatregelen om de waterkwaliteit te beschermen en te verbeteren. We gaan actief communiceren over de doorwerking van varen op de waterkwaliteit.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning
Zwemwaterlocaties	
We verkennen met de provincie de mogelijkheden voor alternatieve zwemwaterlocaties, waar het realiseren van een goede zwemwaterkwaliteit kansrijker is dan op de bestaande locaties. Het afwegingskader zwemwater is uitgangspunt om te investeren. Als ingrijpen gewenst is, maken we maatregelplannen op grond van verantwoordelijkheden en gezamenlijke financiering met gemeenten.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning
Zwemwaterkwaliteit	

We nemen maatregelen om de kwaliteit van het zwemwater te verbeteren. We geven prioriteit aan locaties met kansrijke samenwerking met gemeenten.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Prestatie-indicatoren

1.2.3.2 Tabel: Prestatie-indicatoren:

Programmalijn: Recreatief medegebruik					
Prestatie-indicatoren	Rekening 2024	Rekening 2025	Begroting 2026	Prognose 2026	Status
Maximaal aantal locaties met een negatief zwemadvies van meer dan 3 weken	8	4	3	nnb	nvt

Toelichting:

We verwachten dat het aantal locaties met een negatief zwemadvies 3 of lager zal zijn. Dit is lastig in te schatten, omdat het zwemseizoen pas net is begonnen.

Exploitatie

1.2.3.3 Tabel: Exploitatie

Recreatief medegebruik	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	637	0	637
Netto kosten	637	0	637

Toelichting:

Geen wijzigingen ten opzichte van de begroting.

1.2.4 Programmalijn: Verbinding met partners

Doel

1.2.4.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel
<i>Het waterbelang en de opgaven van Delfland inbrengen en borgen in ruimtelijke en complexe plannen van derden voor de fysieke leefomgeving. Daarnaast ondersteuning van het streven om mensen wereldwijd te voorzien van schoon, voldoende en veilig water.</i>
Nadere toelichting
<i>De ruimte in ons gebied is schaars en het bevoegd gezag voor de ruimtelijke ordening ligt bij gemeenten, provincie en Rijk. Wij sturen met medeoverheden op een waterveilige, klimaatadaptieve, schone en gezonde leefomgeving. Iedere partij heeft hierin zijn eigen taak en verantwoordelijkheid vanuit (ruimtelijke) ontwikkeling en beheer van de openbare ruimte. Voor vrijwel alle opgaven van Delfland spreken wij onze medeoverheden en andere gebiedspartners erop aan de wateropgave te verbinden aan hun eigen belangen en hun instrumenten daarvoor in te zetten. Wij zijn een onmisbare partij in ruimtelijke processen, stellen ons constructief-kritisch op en geven vanuit het waterbelang duidelijk grenzen aan.</i>
Verwacht resultaat in 2026

De focus voor 2026 ligt op samenwerking met en zelfbewuste beïnvloeding en sturing van gebiedspartners; daarnaast op gebiedsprocessen en plannen in de fysieke leefomgeving. Delfland is zo vroeg mogelijk betrokken bij plannen in de leefomgeving. Daar pakken we onze rol als waterautoriteit en aanjager en zetten ons gevraagd en ongevraagd in voor de water- en bodembelangen als randvoorwaarde bij de ruimtelijke inrichting van ons gebied. Dit doen we óók bij bestaande bebouwing. Binnen de kaders van ons beleid borgen wij het waterbelang en dragen onze opgaven aan. Tegelijkertijd benutten we bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving kansen voor het oplossen van wateroverlastknelpunten, klimaatadaptatie, het ophogen van waterkeringen en het verbeteren van de waterkwaliteit.

Hiermee bereiken we dat de fysieke ruimte in ons gebied gebruikt kan worden voor een toekomstbestendig watersysteem. En we zorgen dat keuzes van derden niet leiden tot hoge kosten voor de uitvoering van onze taak, nu en in de toekomst. We bekijken of we zoveel mogelijk werk kunnen combineren met zo laag mogelijke kosten en zo min mogelijk overlast voor de omgeving. Daarnaast zorgen we dat maatregelen in en voor het watersysteem bijdragen aan het vergroten van een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving voor en door inwoners en bedrijven.

Door inzet in de Blue Deal behouden we de verbinding met onze internationale partners waarmee wij kennis uitwisselen. En wij ondersteunen hen in de zorg voor goed waterbeheer.

Wat gaan we daarvoor doen?

Samenwerking

We voeren proactief de 'Weging van het Waterbelang' uit op (complexe) plannen voor de fysieke leefomgeving en participeren in provinciale en regionale samenwerkingen. Onze inzet richt zich binnen en buiten Delfland op verbeteringen van klimaatadaptief beheer en beleid.

Status van uitvoering:

Toelichting status:

Conform planning

Gebiedsprocessen

We richten met relevante samenwerkingspartners gebiedsprocessen in en maken afspraken over maatregelen voor onze eigen wateropgaven. Ook participeren we hiervoor in initiatieven van derden en werken aan gemeentelijke waterplannen.

Status van uitvoering:

Toelichting status:

Conform planning

Blue Deal

We nemen deel aan de Blue Deal-programma's Colombia, Indonesië en Zuid-Afrika. We ontvangen buitenlandse delegaties in het kader van kennisuitwisseling.

Status van uitvoering:

Toelichting status:

Conform planning

Exploitatie

1.2.4.2 Tabel: Exploitatie:

Verbinding met partners	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	1.482	-321	1.161
Netto kosten	1.482	-321	1.161

Toelichting:

De lasten zijn ten opzichte van de begroting 2026 met circa € 0,3 miljoen naar beneden bijgesteld. Dit hangt samen met het besluit om vanuit programma 2D en programma 6A 'Organisatie' de accountmanagers (in totaal 2,89 fte en circa € 0,4 miljoen) onder te brengen in programmalijn 6D Interne dienstverlening en bestuursondersteuning.

Toekenning begrotingssubsidie

Voor Nationaal Park Hollandse Duinen (NPHD) zegt Delfland middels een begrotingssubsidie een financiële bijdrage van € 5 duizend toe aan de werkorganisatie NPHD vanuit de bestaande begroting voor het jaar 2026 (exploitatieblok 9.100243 'Participatie externe netwerken'). De werkorganisatie NPHD zet zich in als verbinder, aanjager en facilitator om de samenwerking tussen partners te versterken en samen het duingebied te beschermen en tegelijkertijd ruimte te bieden voor recreatie, drinkwaterwinning en kustveiligheid. Hieruit voortkomende activiteiten en projecten sluiten aan bij de publieke taak van Delfland voor thema's als het watersysteembeheer en de verbetering van de waterkwaliteit.

1.3 Waterkwantiteit

1.3.1 Programmalijn: Waterkwantiteit

Doel

1.3.1.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
Een robuust en klimaatbestendig watersysteem.	
Nadere toelichting	
Het watersysteem blijft zodanig ingericht dat in het beheergebied mensen kunnen wonen, werken en recreëren. We verkleinen de kans op inundatie van het gebied door hevige regenval zodanig dat deze aan de omgevingswaarden (overstroming vanuit het watersysteem) voldoet.	
Verwacht resultaat in 2026	
We gaan door met de verdere uitwerking en implementatie van de langetermijnstrategie wateroverlast 'Wapenen tegen extreme neerslag'. Hiermee maken we het watersysteem van Delfland robuuster. De prioriteit (of focus) ligt bij het vaststellen van één of meerdere locaties voor waterbergingsgebieden en het verder uitwerken hiervan in ontwerp. Vanwege de focus hierop stellen we de prestatie-indicator voor het voldoen aan de omgevingswaarde naar beneden bij. 40.400 hectare van het beheergebied voldoet in 2026 aan de omgevingswaarde. Voor het baggeren van onze watergangen heeft Delfland in 2024 nieuw beleid vastgesteld. In 2026 werken we verder aan de implementatie van dit beleid. We baggeren ook voor de waterkwaliteit en gaan in gesprek met gemeenten en particulieren over het tegen betaling overnemen van hun baggertaken. Dat is efficiënt en bespaart kosten voor de burgers. Met monitoring, onderhoud, vervanging en nieuwbouw van gemalen en stuwen houden we ons watersysteem in goede staat. Hiermee beperken we de kans op wateroverlast en dragen we zorg voor een robuuste zoetwatervoorziening, voor nu en in de toekomst.	
Wat gaan we daarvoor doen?	
Wateroverlast	
We stellen één of meerdere schetsontwerpen en een investeringsplan vast voor het ontwerp van grootschalige waterbergingsgebieden. Ook voeren we in 2026 maatregelen uit voor locaties, die niet voldoen aan de omgevingswaarden voor wateroverlast.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	De prioriteit (of focus) ligt bij het uitwerken van twee locaties voor waterbergingsgebieden in een schetsontwerp. Voor het ontwerp van grootschalige waterbergingsgebieden is zowel voor de Klaas Engelbrechtspolder als de Woudse Polder een ontwerp krediet beschikbaar gesteld.
Baggerwerkzaamheden	
We baggeren twintig kilometer ecologisch en saneren zes locaties voor de waterkwaliteit. Met een nieuw baggerdepot bij AWZI De Groote lucht maken we het baggeren duurzamer en goedkoper en zijn we minder afhankelijk van de markt.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning
Monitoring, onderhoud en vervanging	
In 2026 voeren we circa 25 projecten voor groot onderhoud, renovatie en vervanging uit. Dit betreft onder andere de vervanging van gemaal Commandeurspolder en Ackerdijkschepolder, de nieuwbouw van gemaal Bergsluis, het renoveren van gemaal Dorppolder en vervanging van de motoren van gemaal Winsemius.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Prestatie-indicatoren

1.3.1.2 Tabel: Prestatie-indicatoren:

Het oppervlak van het beheergebied van Delfland (totaal: 40.600 hectare), dat voldoet aan de omgevingswaarde, oftewel de normen voor inundatie zoals genoemd in de provinciale waterverordening. Hiervoor geldt een inspanningsverplichting.

Programmalijn: Waterkwantiteit					
Prestatie-indicator	Rekening 2024	Rekening 2025	Begroting 2026	Prognose 2026	Status
Voldoet aan normering voor inundatie (in hectare)	40.100	40.200	40.400	40.400	
	98,9%	98,9%	99,5%	99,5%	

Toelichting:

Conform planning

Exploitatie

1.3.1.3 Tabel: Exploitatie

Waterkwantiteit	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	52.512	-300	52.212
Baten	-1.854	0	-1.854
Netto kosten	50.657	-300	50.358

Toelichting:

De lasten voor de programmalijn Waterkwantiteit zijn ten opzichte van de begroting 2026 neerwaarts bijgesteld met € 0,3 miljoen. Hieronder wordt een toelichting gegeven op deze afwijking.

Door intensiever contractmanagement en de minder grote baggerscope (in m3) dan bij het opstellen van de begroting vanuit is gegaan, vallen de kosten bij het baggeren lager uit.	- 0,8
De kapitaallasten vallen lager uit dan begroot. Zie paragraaf 3.1 voor de toelichting.	- 0,4
Als gevolg van onverwachte benodigde vervangingen/reparaties van vaste objecten, zoals duikers en stuwen in de polderbergingen, stijgen de kosten.	0,4
Doordat het wegvallen van de korting niet is meegenomen in de begroting en er meer areaal blijkt te moeten worden gemaaid, stijgen de kosten voor het maaien van de watergangen.	0,3
Vanwege het toch moeten updaten van de kritieke software van de aansturing van de gemalen stijgen de kosten.	0,2
Totaal	-0,3

Investeringsen

1.3.1.4 Tabel: Investeringsen

Programmalijn	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Waterkwantiteit	5.500	1.000	6.500
Totaal	5.500	1.000	6.500

Toelichting:

De prognose voor het watersysteem is bijgesteld van € 5,5 miljoen naar € 6,5 miljoen. Deze bijstelling is te wijten aan het sneller dan verwacht opstarten van het project procesautomatisering Waterbeheersysteem (WBS) (circa € 300 duizend) en de aanschaf van 8 mobiele pompen (€ 650 duizend).

1.3.2 Programmalijn: Klimaatadaptatie

Doel

1.3.2.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
De regio Delfland is klimaatbestendig en waterrobuust in 2050 en verder.	
Nadere toelichting	
De regio Delfland is dichtbevolkt. Diverse ontwikkelingen, zoals woningbouwopgave, energietransitie en transitie van de landbouw, zorgen voor grote druk op de beperkt beschikbare ruimte en voor een complexe opgave. De gevolgen van klimaatverandering vergroten deze complexiteit. Aanpassingen zijn noodzakelijk om ook in de toekomst voldoende weerbaar te zijn voor extreem weer. Delfland werkt aan een klimaatbestendige en waterrobuuste regio door te focussen op drie sporen: klimaatadaptieve (locatie)keuzes, klimaatadaptief bouwen en het aanpassen van de bestaande omgeving. Dit vraagt om maatregelen in het watersysteem én op het land. Hiervoor is intensieve samenwerking met provincie, gemeenten en andere gebiedspartners essentieel.	
Verwacht resultaat in 2026	
We vergroten de sponswerking van ons gebied door samen met gemeenten concrete projecten uit te voeren. Dat lost op meerdere locaties knelpunten op met wateroverlast. Door deze projecten te evalueren en de lessen te vertalen naar een bredere aanpak, versnellen we het opvangen en vasthouden van hemelwater daar waar het valt. In toekomstgerichte wateroverlastplannen vertalen we opgaven naar concrete oplossingen. Daarmee kunnen we, met het oog op de toekomst, samen met onze gebiedspartners een route richting 2050 uitstippelen en verstandige keuzes maken ten aanzien van de inrichting, het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en de ruimtelijke ontwikkeling van een gebied.	
Wat gaan we daarvoor doen?	
Toekomstgerichte wateroverlastplannen	
We gaan door met het opstellen van toekomstgerichte wateroverlastplannen, op basis van de systematiek die we in 2025 hebben ontwikkeld.	
Status van uitvoering:	

Toelichting status:	Vanwege de hoge bestuurlijke prioriteit en bijpassende personele inzet van het proces grootschalige waterbergingen is momenteel minder personele capaciteit beschikbaar voor het opstellen van toekomstgerichte wateroverlastplannen. Wij streven ernaar zo spoedig mogelijk weer op het gewenste uitvoeringsniveau te komen
---------------------	--

Samenwerking gebiedspartners	
In samenwerking met gemeenten voeren we vijf projecten uit om hemelwater lokaal op te vangen en vast te houden.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	De gemeente is trekker van vier projecten; Delfland heeft geen invloed op de voortgang. Voor nieuwe projecten is Delfland afhankelijk van het initiatief van de gemeente. Delfland onderzoekt samenwerking op vijfde project in het Westland.

Exploitatie

1.3.2.2 Tabel: Exploitatie:

Klimaatadaptie	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	1.521	0	1.521
Netto kosten	1.521	0	1.521

Toelichting:

Geen wijzigingen ten opzichte van de begroting.

1.3.3 Programmalijs: Bodem en grondwater

Doel

1.3.3.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel
<i>Delfland wil een vitale bodem met een robuust en schoon grondwatersysteem.</i>
Nadere toelichting
<i>De bodem en het grondwatersysteem zijn kwetsbaar. Door de vele (waaronder economische) activiteiten en autonome ontwikkelingen is bescherming noodzakelijk. De structurerende keuzes uit de brief 'Water & Bodem Sturend' van het kabinet-Rutte IV geven richting aan het regionale beleid voor bodem en grondwater. Delfland stemt af met medeoverheden en maakt gezamenlijk een vertaling voor toekomstig beleid voor ons gebied. Het gezamenlijk beleid moet uiteindelijk leiden tot een vitale bodem met een robuust en schoon grondwatersysteem.</i>
Verwacht resultaat in 2026
<i>Delfland wil voorkomen dat bestaande en nieuwe grondwateronttrekkingen leiden tot onbedoelde negatieve neveneffecten elders. De grondwatervoorraden willen we in balans brengen en de grondwaterkwaliteit borgen. We willen, in lijn met het provinciale beleid, de grondwateronttrekkingen en infiltraties beter reguleren. Daarom scherpen we het grondwaterbeleid aan. Vitale bodems zijn in staat voldoende water op te nemen (sponswerking), hebben een beperkte uitstoot van broeikasgassen en bevorderen de biodiversiteit. Oorzaken van bodemdaling trachten we, waar doelmatig en effectief, af te remmen. We beschouwen maatregelen om bodemdaling tegen te gaan integraal. En we willen onbedoelde neveneffecten (vervuiling oppervlaktewater, zoetwatervoorziening, functie etcetera) zoveel mogelijk voorkomen. Om dit te staven wil Delfland een betere monitoring van zowel grondwater als bodem.</i>
Wat gaan we daarvoor doen?
Aanscherping grondwaterbeleid

We passen de beleidsregel grondwateronttrekkingen en infiltraties aan. En we bereiden een aanpassing van hoofdstuk 5 van de Waterschapsverordening (wateronttrekkingsactiviteiten grondwater) voor.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	We herzien de beleidsnota grondwaterbeheer, Waterschapsverordening hoofdstuk 5 en beleidsregel grondwateronttrekkingen en infiltraties. We willen meer tijd nemen voor participatie. In de planning wordt de besluitvorming verschoven naar 2027.

Beïnvloeding landelijk beleid	
We beïnvloeden gemeentelijk, provinciaal en landelijk beleid voor bodem en grondwater, onder andere door deelname aan de werkgroep Grondwater en werkgroep Bodemdaling van de Unie van Waterschappen.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Exploitatie

1.3.3.2 Tabel: Exploitatie:

Bodem en grondwater	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	179	0	179
Netto kosten	179	0	179

Toelichting:

Geen wijzigingen ten opzichte van de begroting.

1.4 Waterketen

1.4.1 Programmaliijn: Waterketen

Doel

1.4.1.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
Doelmatig en toekomstbestendig transport van afvalwater, het zuiveringsproces en slibverwerking.	
Nadere toelichting	
Delfland transporteert en zuivert afvalwater en verwerkt adequaat het vrijkomende zuiveringsslib. Hiermee dragen we bij aan een goede volksgezondheid, een goede waterkwaliteit en een gezonde leefomgeving. We doen dit zo efficiënt en duurzaam mogelijk.	
Verwacht resultaat in 2026	
De streefwaarden voor verwijderen van stikstof bedraagt 82% en van fosfaat 87%. We streven er in 2026 naar om ten minste 99% van de tijd te voldoen aan de gestelde lozingseisen. Dit betekent dat er zelden een toelaatbare overschrijding van de eisen optreedt.	
Wat gaan we daarvoor doen?	
Goede zuiveringsprestaties	
We zuiveren het afvalwater door het beheren, bedienen en onderhouden van zuiveringstechnische werken. Voor de eindverwerking van slib werken we samen met HVC, een van onze partners in de slibverwerkingsketen.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning
Assets op orde	
We brengen en houden de assets op orde. De focus ligt daarbij voor 2026 op maatregelen om de zuidelijke AWZI's in stand te houden. Daarnaast ligt de focus op de voorbereiding van de waterzuivering de Vergulde Hand.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning
Dienstverleningsvergoeding PPS	
Voor de AWZI's in regio Noord beheren we de dienstverleningsovereenkomst met Delfluent. En we wisselen informatie uit over de onderhoudsstaat van de assets, teneinde toe te werken naar het Final Maintenanceplan 2028.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Prestatie-indicatoren

1.4.1.2 Tabel: Prestatie-indicatoren:

Programmalijn: Waterketen					
Prestatie-indicatoren	Rekening 2024	Rekening 2025	Begroting 2026	Prognose 2026	Status
Verwijderingsrendement stikstof %	82%	86%	82%	82%	
Verwijderingsrendement fosfaat %	87%	87%	87%	87%	
Percentage naleving lozingseisen %	-	-	99%	99%	

Toelichting:

Conform planning.

Exploitatie

1.4.1.3 Tabel: Exploitatie

Waterketen	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	142.685	5.140	147.825
Baten	-22.711	-397	-23.108
Netto kosten	119.974	4.743	124.716

Toelichting:

De bijstelling van de prognose van de lasten van € 5,1 miljoen wordt veroorzaakt door:

De kapitaallasten vallen hoger uit dan begroot. Zie paragraaf 3.1 voor de toelichting.	3,2
De prognose van de PPS-service fee voor 2026 wordt naar boven bijgesteld door hogere geprognosticeerde volumes en de hogere gepubliceerde CBS-indices (producentenprijzen (PPI), consumentenprijzen (CPI), inputprijsindex en Cao-lonen), zoals contractueel afgesproken.	2,5
Bij de implementatie van nieuwe software voor de salarisadministratie is ten onrechte een onjuiste stand van de formatie van het oude naar het nieuwe softwaresysteem overgezet. De hieruit voortvloeiende financiële effecten zijn in de Burap 2026 opgenomen binnen verschillende programmalijnen. Deze effecten werken meerjarig door en zijn daarom eveneens verwerkt in de Kadernota 2027.	0,2
Door de vertraging in de oplevering door HVC van de Slibdroger in Alkmaar is sprake van meerkosten voor de verwerking van slib, omdat gebruik gemaakt wordt van duurdere externe opties. Op basis van de eerste berichtgeving van HVC is hiervoor in deze burap € 0,4 miljoen aangehouden. Dit bedrag kan nog oplopen. Een actualisatie nemen we mee in de veegronde dit najaar.	0,4
Afgelopen jaar/jaren zijn de tarieven van onderhoudscontracten en de tarieven van onderdelen significant gestegen waardoor het huidige	0,1

budget niet meer toereikend is om het noodzakelijke onderhoud te kunnen uitvoeren.	
Lagere kosten uit overeenkomsten voor Grensoverschrijdend Afvalwater (GOAW) door de afkoppeling van bedrijven dalen de vervuilingseenheden en daardoor de lasten	-0,5
Door het centraal organiseren van de energievoorziening wordt het budget vanuit de programmalijn Waterketen (€ 0,7 miljoen) overgeheveld naar de programmalijn Financiën.	-0,7
Totaal	5,1

De bijstelling van de baten is het gevolg van:

Hogere opbrengsten uit de verkoop van groen gas op basis van actuele hogere marktprijzen dan ten tijde van het opstellen van de begroting 2026.	0,2
Vanuit het projectbudget van De Vergulde Hand zijn meer uren doorbelast ter dekking van de inzet op Nieuwbouw en Renovatie Waterketen.	0,2
Totaal	0,4

Investerings

1.4.1.4 Tabel: Investerings

Programmalijn	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Waterketen	9.000	-1.668	7.332
De Vergulde Hand	20.271	-12.671	7.600
Demonstratieproject Torwash	0	200	200
Totaal	29.271	-14.139	15.132

Waterketen

Met name vanwege de voorbereidingen voor het nieuw uit te voeren Demonstratieproject Torwash is de voorbereiding van een aantal projecten voor instandhouding De Groote Lucht (DGL) en Nieuwe Waterweg Afvalwaterzuivering (NWA) naar achteren geschoven. De kosten daarvan verschuiven daarmee deels naar 2027.

WVH

Voor Waterzuivering Vergulde Hand is in de begroting een verwacht investeringsvolume van € 20,2 miljoen geraamd. Hierbij gingen we ervan uit dat we in 2026 zouden starten met de realisatie van de nieuwe zuivering. Door herfasering en verschuiving van de projectfase hebben we de realisatiefase doorgeschoven, waardoor in 2026 € 10,3 miljoen minder wordt gerealiseerd. Daarnaast zijn de meerkosten van energieaansluiting en verschillende opdrachten doorgeschoven, wat leidt tot € 2,4 miljoen lagere realisatie.

In onderstaand overzicht wordt de neerwaartse bijstelling van € 12,7 miljoen voor de investeringsuitgaven gespecificeerd.

Planvorming-doorschuiven meerkosten energieaansluiting	-1,4
Diverse naar VO+ doorgeschoven opdrachten	-0,3
Leges worden pas in de VO+/Realisatiefase verwacht	-0,2
Niet inzetten van de reservering van de opdrachtgever	-0,5
In de volgende stap wordt rekening gehouden met het niet inzetten van personeel en inhuur in de periode januari tot en met juli 2026 binnen de VO+ fase. Dit zit namelijk nog in de huidige prognose planfase en levert een besparing op van circa € 1,8 miljoen.	-1,8
Fasering en verschuiving projectfase.	-8,5
Totaal	-12,7

Demonstratieproject Torwash

Het demonstratieproject is na besluitvorming in de verenigde vergadering (februari 2026) opgestart. Het project is nieuw en niet meegenomen in de begroting 2026. In 2026 wordt het project voorbereid, resulterend in een investeringsuitgave van naar verwachting € 0,2 miljoen. Daarnaast vindt er in 2026 vooral capaciteitsinzet plaats voor de voorbereiding van dit project (uit de reguliere capaciteitsinzet).

1.4.2 Programmalijn: Transitie waterketen

Doel

1.4.2.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
<i>Voor lange termijn (2050) een circulaire waterketen. Voor kortere termijn ligt de focus op het vergroten van inzicht en maken van strategische keuzes.</i>	
Nadere toelichting	
<i>Delfland is onderdeel van de waterketen. Een kerntaak is het transporteren en zuiveren van het afvalwater. Dit doen we duurzaam en in samenwerking met andere waterketenpartners, gemeente en drinkwaterbedrijven. De ambitie naar circulariteit hebben wij vertaald in drie strategische doelen: 1) hergebruik van effluent voor zoetwater (focus op drinkwater, gietwater, Krabbepas), 2) energie-efficiëntere waterketen op weg naar klimaatneutraliteit in 2050 en 3) terugwinning van grondstoffen.</i>	
Verwacht resultaat in 2026	
<i>Om de drie strategische doelen te kunnen realiseren zijn afgelopen jaren meerdere inspanningen gestart. Deelresultaten van deze inspanningen komen in 2026 gereed en geven richting aan vervolgonderzoek en keuzes. Te denken valt aan het voorontwerp Waterzuivering Vergulde Hand. Dit bevat uitwerking van de zoetwaterlevering aan de Krabbepas en slibverwerking in relatie tot terugwinnen van grondstoffen. In het versnellingsprogramma Lachgas meten en analyseren we de uitstoot van AWZI Nieuwe Waterweg met als doel de berekende uitstoot te verifiëren en zo mogelijk te verminderen. In 2026 voeren we deze evaluatie uit van de strategie Transitie Waterketen, zoals afgesproken bij vaststelling in 2021.</i>	
Wat gaan we daarvoor doen?	
Hergebruik effluent als bron voor zoetwater	
Voor hergebruik van effluent beperken we ons tot levering van zoetwater aan de Krabbepas. Om te kunnen voldoen aan lozingseisen (onder andere KRW en zwemwater) is het noodzakelijk om de indirecte lozingen van norm overschrijdende stoffen terug te brengen.	
Status van uitvoering:	

Toelichting status:	Uitgevoerde emissie-immissietoets voor levering van effluent aan Krabbeplas laat zien dat zonder aanvullende zuivering niet kan worden voldaan aan KRW-eisen. Naar verwachting is alleen een bronaanpak voor terugdringen emissies onvoldoende.
---------------------	---

Versnellingsprogramma Lachgas

Delfland neemt deel aan het landelijke versnellingsprogramma Lachgas. Op AWZI NWA brengen we door middel van meten en monitoring in beeld op welke manier lachgas ontstaat. We verwachten de eerste resultaten in 2026.

Status van uitvoering:

Toelichting status: Conform planning

Thermische energie uit afvalwater

Met de gemeente Den Haag sluiten we een intentieovereenkomst af over het gebruik van energie uit effluent voor de warmtetransitie. Hierin onderzoekt Delfland de mogelijke rol en positie in dit vraagstuk.

Status van uitvoering:

Toelichting status: De overeenkomst is eind 2025 afgesloten en uitvoering loopt conform planning.

Exploitatie

1.4.2.2 Tabel: Exploitatie:

Transitie waterketen	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	607	0	607
Netto kosten	607	0	607

Toelichting:

Geen wijzigingen ten opzichte van de begroting.

1.4.3 Programmaliijn: Energie- en klimaatneutraal

Doel

1.4.3.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel
Delfland is energieneutraal in 2025 en klimaatneutraal in 2050 (streven naar 2035).
Nadere toelichting
We zijn klimaatneutraal wanneer we niet meer bijdragen aan klimaatverandering (netto geen uitstoot van broeikasgassen). De Klimaatmonitor is het monitoringsinstrument om onze klimaatvoetafdruk te meten. De methaan- en lachgasemissies zijn deze bestuursperiode nog beperkt beïnvloedbaar, gezien de ontwikkelfase van mogelijke maatregelen. De komende jaren ligt de focus op verder beperken van de CO ₂ -uitstoot en op onderzoek naar reductiemaatregelen voor methaan en lachgas.
Verwacht resultaat in 2026
- We blijven in 2026 energieneutraliteit monitoren en we verkennen verdere handhaving van energieneutraliteit in de toekomst. - We hebben in 2026 een uitvoeringsplan Klimaatneutraal 2035.
Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeringsplan energieneutraal	
We zetten in op de verdere realisatie van duurzame energiebronnen, zoals zonne- en windenergie, door het uitvoeren van de nog lopende projecten uit het Uitvoeringsplan Energieneutraal. En we blijven energiebesparende kansen zoeken en verzilveren.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Uitvoeringsplan Klimaatneutraal	
We bepalen de impact op de organisatie van de voorgestelde maatregelen uit de routekaart 'Klimaatneutraal 2035'. Daaruit volgt eind 2026 een uitvoeringsplan Klimaatneutraal 2035.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Met het ontwikkelen van een routekaart Klimaatneutraal 2035 is duidelijk geworden dat de totstandkoming van een Uitvoeringsplan Klimaatneutraal 2035 nu niet nodig is. Uit de analyse die in 2025 is uitgevoerd, ontstaat het beeld dat met de huidige kennis van zaken klimaatneutraliteit in 2035 voor Delfland haalbaar lijkt te zijn. In 2029 vindt een herijking van die analyse plaats.

Netwerken Energie	
We nemen actief deel aan het Ambtelijk Netwerk Energie, ambtelijk opdrachtgeversteam, het Bestuurlijk Netwerk Energie en de bestuurlijke stuurgroep van de Regionale Energie Strategie (RES).	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Prestatie-indicatoren

1.4.3.2 Tabel: Prestatie-indicatoren:

Energieneutraal in percentage en klimaatvoetafdruk (in tonnen CO₂-equivalent) inclusief methaan- en lachgasemissies (waarden conform rekenmethodiek Klimaatmonitor).

Programmalijn: Energie- en klimaatneutraal					
Prestatie-indicator	Rekening 2024	Rekening 2025	Begroting 2026	Prognose 2026	Status
Energieneutraal	89,0%	90,1%	100%	90,1%	
Hoeveelheid CO ₂ -uitstoot (in tonnen, inclusief methaan en lachgas)	41.909	57.750	57.550	44.500	

De tabel bevat (m.u.v. 2024) geprognosticeerde waarden: de definitieve cijfers voor 2025 worden het najaar 2026 bekend.

* Sinds 2024 wegen we de methaan- en lachgasemissies ook mee, gegeven de grote impact op de totale broeikasgasuitstoot.

Toelichting:

Energieneutraal

In 2025 is gebleken dat meegerekende projecten van HVC onjuist zijn meegerekend met energieneutraliteit van waterschappen. Dit is in de Klimaatmonitor gecorrigeerd. Als gevolg hiervan zijn de (geprognosticeerde) cijfers voor Energieneutraliteit naar beneden bijgesteld. Naar verwachting wordt Energieneutraliteit in 2028 gerealiseerd.

Klimaatneutraal

De uitstoot van methaan en lachgas wordt middels een IPCC-rekenmethodiek vastgesteld. Op basis van wetenschappelijk onderzoek zijn de kentallen van methaan en lachgas voor die berekening naar beneden bijgesteld. Hiermee wordt een meer realistisch beeld van de CO₂-uitstoot zichtbaar. De CO₂-uitstoot valt structureel lager uit. De prognose is hierop aangepast.

Exploitatie

1.4.3.3 Tabel: Exploitatie

Energie- en klimaatneutraal	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	269	-3	266
Netto kosten	269	-3	266

Toelichting:

De kapitaallasten vallen lager uit dan begroot. Zie paragraaf 3.1 voor de toelichting.

Investeringsen

1.4.3.4 Tabel: Investeringsen

Programmalijn	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Energie- en klimaatneutraal	0	600	600

Toelichting:

Vanwege discussies over het al dan niet doorgaan van de investering voor zonneweide Kapittelland en het organiseren van het beheer van deze assets binnen Delfland was het project tot Q3 2025 gepauzeerd. In Q4 2025 is het project weer gestart. Zoals gemeld in de jaarstukken 2025 zijn de kosten doorgeschoven naar 2026.

1.4.4 Programmalijn: Circulaire economie

Doel

1.4.4.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel
Delfland draagt actief bij aan de ontwikkeling van een circulaire economie door producten, materialen en grondstoffen zo hoogwaardig mogelijk te hergebruiken.
Nadere toelichting
Delfland gebruikt in 2030 50% minder primaire grondstoffen en is in 2050 100% circulair.
Verwacht resultaat in 2026

In 2026 willen we dat minimaal 12% van ons materiaalgebruik in GWW-projecten (Grond, Weg- en Waterbouw) secundair en biobased is (gezaamenlijk). Dat is een tussenstap op weg naar het doel 50% minder primair grondstoffengebruik in 2030.

Wat gaan we daarvoor doen?

Secundaire en biobased materialen in Grond, Weg- en Waterbouw

We verkennen de toepassing van meer secundaire en biobased materialen in onze GWW-projecten. We nemen deze op in circulair uitvoeringsbeleid en borgen de toepassing in de werkprocessen.

Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Overige mogelijkheden

We verkennen de circulaire afzet van baggerslib dat niet op de kant kan worden afgezet, van (vervuild) maaisel en van snoeihout.

Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Aquaminerals

We blijven inzetten op kennisontwikkeling ten aanzien van de circulaire economie door het benutten, verstevigen en uitbreiden van ons externe netwerk. Dit doen we bijvoorbeeld door nauwe samenwerking met Aquaminerals voor hoogwaardig hergebruik van reststoffen.

Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Prestatie-indicatoren

1.4.4.2 Tabel: Prestatie-indicatoren:

Het aandeel toegepaste secundaire en biobased materialen in GWW-projecten, uitgedrukt in een percentage van de totale hoeveelheid toegepast materiaal in GWW-projecten in het te rapporteren jaar.

Programmalijn: Circulaire economie					
Prestatie-indicator	Rekening 2024	Rekening 2025	Begroting 2026	Prognose 2026	Status
Aandeel toegepaste secundaire en biobased materialen in GWW-projecten	14,3%	19,4%	12,0%	12,0%	

Toelichting:

Geen bijzonderheden

Exploitatie

1.4.4.3 Tabel: Exploitatie

Circulaire economie	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	789	-50	739
Netto kosten	789	-50	739

Toelichting:

Door de flinke ontwikkelstappen in de afgelopen jaren zijn we vanuit een ontwikkelfase naar een meer implementatiegerichte fase gegroeid. Hierdoor nemen de kosten voor ontwikkelvraagstukken en adviesvraagstukken structureel af.

Investeringsen

1.4.4.4 Tabel: Investeringsen

Programmalijn	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Circulaire economie	2.500	-800	1.700
Totaal	2.500	-800	1.700

Toelichting:

Vanwege een versnelling in de 2de helft van 2025 (€ 0,5 miljoen) en als gevolg van minderwerk (€ 0,3 miljoen minder uitgave op verrekenbare (stel)posten) is de verwachte uitgave dit jaar € 0,8 miljoen lager.

1.5 Financiën, algemene dekkingsmiddelen

1.5.1 Programmaliijn: Financiën

Doel

1.5.1.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
Een duurzaam financieel evenwicht.	
Nadere toelichting	
Een duurzaam financieel evenwicht betekent een gezonde balans tussen (1) huidige en toekomstige opgaven, (2) de ontwikkeling van de lasten voor de belastingplichtigen en (3) de ontwikkeling van de schuldpositie. Het uitgangspunt voor het programma Financiën is het Coalitieakkoord 2023-2027, waarbij we verder kijken dan deze bestuursperiode.	
Voortgang doel	
Status van uitvoering:	
toelichting status:	Conform planning.

Prestatie-indicatoren

1.5.1.2 Tabel: Prestatie-indicatoren:

Programmalijn: Financiën					
Prestatie-indicatoren	Rekening 2024	Rekening 2025	Begroting 2026	Prognose 2026	Status
Netto-schuldquote (schuldpositie gerelateerd aan omzet)	173%	157%	158%	145%	
Kapitaallasten als % van de totale lasten	22%	20%	20%	20%	
Vrije kasstroom (in € 1 miljoen)	-28,4	-55,5	-34,3	-14,2	

Toelichting:

De netto-schuldquote (NSQ) wordt lager dan begroot. Deze verlaging komt doordat wij in de begroting rekening hebben gehouden met een negatief saldo in de schatkist eind 2025. Ook hielden we rekening met het afsluiten van een nieuwe lening van € 50 miljoen in 2025. Uiteindelijk bleek eind 2025 het saldo in de schatkist positief te zijn en is het voorlopig nog niet nodig om een nieuwe lening aan te gaan. Hierdoor is onze netto schuldpositie lager uitgekomen.

De vrije kasstroom is in de volgende tabel weergegeven:

Bedragen * € 1 miljoen	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
1 - Kasstroom uit exploitatie			
Totale opbrengsten	350,5	2,0	352,5
Totale lasten	-330,2	-6,4	-336,7
Afschrijvingen	40,0	4,1	44,1
Invloed vorderingen en schulden	5,0	4,9	9,9
Invloed voorzieningen	-	-	-
Totaal kasstroom exploitatie	65,2	4,6	69,8
2 - Kasstroom uit investeringen			
Investeringen	-57,6	13,1	-44,5
Subtotaal kasstroom voor verplichte aflossingen	7,6	17,7	25,3
3 - Kasstroom uit financiering			
Aflossingen PPS-leningen en overige leningen	-41,9	2,5	-39,4
Aantrekken nieuwe leningen	-	-	-
Totaal kasstroom uit financiering	-41,9	2,5	-39,4
Totale vrije kasstroom	-34,3	20,1	-14,2

De vrije kasstroom wordt naar verwachting € 20 miljoen minder negatief dan begroot. Dat betekent dat we € 20 miljoen minder gaan uitgeven. De belangrijkste oorzaken zijn:

- het resultaat wordt € 4,4 miljoen lager (meer kosten);
- het lagere resultaat wordt voor € 4,1 miljoen veroorzaakt door hogere afschrijvingen. Dat zijn wel kosten, maar leiden niet tot een uitgave en worden daarom gecorrigeerd;
- het werkkapitaal (de ontwikkeling van de kortlopende vorderingen minus kortlopende schulden) wordt positiever. Dat betekent dat we per saldo € 5 miljoen minder kasuitstroom hebben;
- de prognose van de investeringen is € 13 miljoen lager dan begroot;
- de aflossingen worden € 3 miljoen lager dan begroot, omdat het in 2025 dus niet nodig was om een nieuwe lening af te sluiten en daarop af te lossen.

Exploitatie

1.5.1.3 Tabel: Exploitatie

Financiën	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	13.479	1.244	14.723
Baten	-3.490	0	-3.490
Netto kosten	9.988	1.244	11.232

Toelichting:

De verwachting is dat de lasten met € 1,2 miljoen toenemen ten opzichte van de begroting.

De APC (automatische prijscorrectie) in de cao is hoger vastgesteld dan waar wij in de begroting rekening mee hebben gehouden. Dit heeft een structurele verhoging van de lasten tot gevolg.	0,1
--	-----

Eerder is besloten om de energiecoördinatie centraal te organiseren. De centralisatie heeft tot gevolg dat budget in programmalijn 4A Waterketen (€ 0,7 miljoen) wordt overgeheveld naar programmalijn 5A. Daarnaast verwachten we extra kosten te maken voor (juridisch) advies over contractbeheer en om intern de benodigde kennis op te bouwen.	1,1
Totaal	1,2

1.5.2 Programmalijn: Algemene dekkingsmiddelen

Doel

1.5.2.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
<i>Financiering van de waterschapstaken door het tijdig, juist en volledig opleggen van belastingaanslagen.</i>	
Nadere toelichting	
<i>De Regionale Belasting Groep (RBG) is verantwoordelijk voor het volledig, tijdig en efficiënt heffen en invorderen van de belastingen.</i>	
Voortgang doel	
Status van uitvoering:	
toelichting status:	Conform planning.

Exploitatie

1.5.2.2 Tabel: Exploitatie

Dekkingsmiddelen	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	484	-229	255
Baten	-321.345	-200	-321.545
Netto kosten	-320.860	-429	-321.289

Toelichting:

Lasten

De lagere lasten zijn het gevolg van de vrijval van het renteresultaat (verschil tussen de aan de activa toegerekende rente en de te betalen rente over onze leningen). Zie paragraaf 3.1 voor de toelichting.

Baten

Zoals bestuurlijk in de legesverordening eind 2025 is vastgesteld, moeten de opbrengsten uit leges meer kostendekkend worden. Dat gaat in stappen. In 2026 worden de leges met 14% verhoogd. Hierdoor verwachten we meer opbrengsten te realiseren en een betere kostendekkendheid te realiseren.

1.5.3 Dekkingsmiddelen, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Dekkingsmiddelen

1.5.3.1 Tabel: Dekkingsmiddelen

Dekkingsmiddelen	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Zuiveringsheffing	-173.664	0	-173.664
Watersysteemheffing	-145.898	0	-145.898
Verontreinigingsheffing	-46	0	-46
Totaal belastingopbrengsten	-319.608	0	-319.608
Dividenden	-827	0	-827
Saldo van de financieringsfunctie			
Overige algemene opbrengsten	-30.056	-2.008	-32.064
Totaal dekkingsmiddelen	-350.491	-2.008	-352.499

Het totaal aan dekkingsmiddelen zoals in deze paragraaf opgenomen, is opgebouwd uit:

- de algemene dekkingsmiddelen (bestaat vooral uit belastingopbrengsten; paragraaf 1.5.2); plus
- de baten uit de andere programma's.

Het saldo van de financieringsfunctie (renteresultaat) is € 0,2 miljoen en is verwerkt als rentelasten en opgenomen onder paragraaf 1.5.2.

De overige algemene opbrengsten nemen toe met € 2,0 miljoen. In de programma's zijn de baten reeds toegelicht:

- Waterkeringen € 1,1 miljoen;
- Waterketen € 0,4 miljoen;
- Algemene dekkingsmiddelen € 0,2 miljoen;
- Organisatie en bedrijfsvoering € 0,3 miljoen.

1.6 Organisatie en bedrijfsvoering

1.6.1 Programmalijn: Organisatie

Doel

1.6.1.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
Een professionele, toekomstbestendige, rechtmatig handelende en resultaatgerichte organisatie.	
Nadere toelichting	
We zijn een professionele organisatie die in verbinding staat met de maatschappij, strategieën ontwikkelt om veranderingen tegemoet te treden en deze vertaalt naar ons handelen. We opereren resultaatgericht door duidelijke sturing op doelen en goed ingerichte processen.	
Verwacht resultaat in 2026	
1. We versterken de weerbaarheid van onze organisatie tegen verstoringen (zoals stroomstoring, hack) en dreigingen. We houden onze crisisorganisatie op orde, zodat we voorbereid zijn op verstoringen en kunnen blijven functioneren als het erop aankomt. We bereiden ons voor op de Wet Weerbaarheid Kritieke Entiteiten (WWKE) door onze rol en verantwoordelijkheden helder te maken en hiernaar te handelen 2. We hebben onze sturing versterkt door heldere opdrachten met meetbare doelen te formuleren, eigenaarschap te stimuleren, prioriteiten te stellen en bewust keuzes te maken die bijdragen aan het resultaat. 3. In 2026 heeft Delfland een door de VV vastgestelde risicobereidheidsverklaring. Dit is het formele document waarin we de risicobereidheid van Delfland vastleggen. Kortom het kader om te bepalen of individuele risico's acceptabel zijn. De verklaring dient als kompas voor het bereiken van onze doelen en het stellen van prioriteiten. En het is een vereiste voor een risicobewuste organisatie.	
Wat gaan we daarvoor doen?	
Calamiteiten en bedrijfscontinuïteit	
We actualiseren de calamiteitenbestrijdingsplannen en -scenario's. We oefenen twee scenario's en stellen voor alle kritieke processen een bedrijfscontinuïteitsplan (BCP) op. We voeren een risicoanalyse uit op onze kritieke processen en infrastructuur.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	De verwachting is dat alle calamiteitenbestrijdingsplannen en scenario's conform planning eind dit jaar zijn geactualiseerd. De scenario's langdurige stroomuitval en extreme neerslag zijn geoefend tijdens een systeemoefening. Kritieke processen zijn in beeld gebracht en vastgesteld.
Resultaatgerichte werkwijze	
We stellen een plan op om een resultaatgerichte werkwijze verder te ontwikkelen. Een standaard format en trainingen maken hier deel van uit.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Eind Q2 wordt een plan opgeleverd.
Risicobereidheid	
We bereiden een VV-voorstel voor waarin we de mate van risicobereidheid van Delfland vastleggen. Dit wordt daarna onderdeel van de Begroting 2027.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	De risicobereidheidsverklaring bevindt zich in de voorbereidende fase, passend bij de beoogde fasering van het traject. In 2026 wordt gewerkt aan de inhoudelijke verkenning en nadere uitwerking, zodat de mate van risicobereidheid kan worden betrokken bij de gedachtevorming en afwegingen in het begrotingsproces richting 2027. De bestuurlijke vaststelling vormt de afrondende stap en volgt aansluitend, uiterlijk in Q1 2027.

Exploitatie

1.6.1.2 Tabel: Exploitatie:

Organisatie	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	12.760	201	12.961
Baten	-533	-147	-680
Netto kosten	12.227	54	12.282

De verwachting is dat de lasten € 0,2 miljoen hoger gaan uitkomen en de baten € 0,1 miljoen hoger ten opzichte van de begroting. Hieronder wordt een toelichting gegeven op deze afwijking.

Centrale Salarisadministratie en Functioneel Beheer (CSF)

De afgelopen jaren hebben de hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en van Schieland en de Krimpenerwaard gezamenlijk gewerkt aan het centraliseren van deze taken binnen de Centrale Salarisadministratie en Functioneel Beheer. Ondanks de inzet van alle betrokkenen heeft deze samenwerking niet het gewenste resultaat opgeleverd en zijn de beoogde voordelen onvoldoende gerealiseerd. Daarom is besloten om de huidige samenwerking te beëindigen.

Dit betekent dat de taken weer worden ondergebracht bij de afzonderlijke waterschappen. Elk waterschap behoudt een eigen functioneel beheerder; deze collega's worden vanuit de huidige centrale afdeling verdeeld over de drie waterschappen (zoals het voor de centralisatie ook was). Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard kiezen er na de ontvlechting voor om hun salarisadministratie uit te besteden aan een externe organisatie. Rijnland neemt deze taken weer zelf in beheer.

Dit besluit heeft ook gevolgen voor de lasten en baten 2026. Zie hieronder voor toelichting.

Lasten

De kosten nemen toe door het inhuren van extra capaciteit voor de implementatie en inrichting van het nieuwe complexere personeels- en salarissysteem Youforce.	0,3
Inhuur van een kwartiermaker adviseur kwaliteitsbeheer salarissen vanwege de ontvlechting van CSF naar het outsourcen van de salarisadministratie vanaf augustus 2026.	0,1
Vanaf 1 augustus 2026 komt de functie adviseur Weerbaarheid Continuïteitsmanagement bij de directie bedrijfsvoering (conform kadernota 2027). Het gaat hierbij om het coördineren van verschillende weerbaarheidsinitiatieven, het verkrijgen en behouden van de centrale regie.	0,1
Het budget voor licentiekosten van diverse applicaties wordt overgeheveld naar programmalijn Informatievoorziening.	-0,2
Intern is het besluit genomen om de accountmanagers (2,89 fte, € 0,4 miljoen) onder te brengen in programmalijn 6D Interne dienstverlening en bestuursondersteuning. Tot heden is het budget verdeeld over de programmalijnen 6A Organisatie (€ 0,1 miljoen) en 2D Verbinding met partners (€ 0,3 miljoen).	-0,1
Totaal	0,2

Zoals hierboven is aangegeven nemen de kosten door de ontvlechting van CSF toe (onder andere inhuur kwartiermaker). Omdat CSF een samenwerking is, neemt de bijdrage van de twee andere deelnemende waterschappen ook toe.

1.6.2 Programmalijn: Informatievoorziening

Doel

1.6.2.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
<i>Informatievoorziening (IV) helpt de taken van Delfland effectief, betrouwbaar en toekomstgericht uit te voeren. Door actuele, veilige en bruikbare informatie beschikbaar te stellen, ondersteunt IV zowel dagelijkse processen als strategische besluitvorming. En het vormt de basis voor digitale vernieuwing binnen de organisatie.</i>	
Nadere toelichting	
<i>IV beheert de bestaande digitale infrastructuur en applicaties, met extra aandacht voor proces- en kantoorautomatisering. Samenwerking met ketenpartners zoals het Informatiehuis Water en het Waterschapshuis versterkt de uitwisseling en integratie van informatie binnen het werkveld. Vernieuwing binnen IV realiseren we door business consultancy en projectmanagement, waarbij architectuur, portfoliomanagement en changemanagement zorgen voor een zorgvuldige en samenhangende invoering van veranderingen.</i>	
Verwacht resultaat in 2026	
<i>We zetten de volgende stap richting data gedreven werken door het eigenaarschap van alle kritieke data van Delfland te beleggen bij de proceseigenaren en aan de slag te gaan met verbetering van de juistheid, volledigheid en consistentie van de data. Daarnaast verbeteren we de ondersteuning van bagger-, maa- en inspectieprocessen door inzet van moderne toepassingen. Delfland blijft weerbaar tegen cyberdreigingen en voldoet aan alle relevante nationale als Europese wet- en regelgeving op het gebied van cyberveiligheid en privacy, waaronder de NIS2 en CSIR. We gebruiken het NIST Cybersecurity Framework als basis voor onze digitale hygiëne. We zetten Arda in voor het op peil houden van kennis over cyberrisico's bij bestuurders en medewerkers.</i>	
Wat gaan we daarvoor doen?	
Beleggen van databeheerrollen	
We werken het beheer meer data gedreven uit. Dat doen we op basis van een heldere structuur waarbinnen we verantwoordelijkheden duidelijk beleggen.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Uitvoering is nog niet gestart, heeft aandacht om doelstelling voor eind van het jaar te kunnen halen.
Procesvernieuwing	
We ondersteunen procesvernieuwing die voortkomt uit ontwikkelingen zoals De Vergulde Hand, modernisering van het waterpeilbeheer, vernieuwing van de Documentaire Informatievoorzienings-functie (Vergunningverlening Toezicht en Handhaving, Klant Contact Systeem en zaakgericht werken), inzet van satellietmonitoring en AI-toepassingen.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning
Privacy en veiligheid	
We vertalen de nieuwe NIS2-eisen naar concrete maatregelen voor Delfland. Dit doen we onder andere door verdere segmentatie van netwerkschijven, verbetering van toegangsbeheer en aansluiting op de ontwikkelingen van de afspraken met het Waterschapshuis. We monitoren het gebruik van Arda bij de verschillende organisatieonderdelen.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Prestatie-indicatoren

1.6.2.2 Tabel: Prestatie-indicatoren:

Programmalijn: Informatievoorziening					
Prestatie-indicator	Rekening 2024	Rekening 2025	Begroting 2026	Prognose 2026	Status
Percentage Arda gevolgd door bestuurders en medewerkers	-	-	80%	80%	

Toelichting:

Het totaal van de organisatie inclusief bestuur schommelt rond de 80% per maand. Het vereist nog sturing om te zorgen dat we voor heel 2026 gemiddeld op 80% uitkomen.

Exploitatie

1.6.2.3 Tabel: Exploitatie

Informatievoorziening	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	20.061	83	20.144
Netto kosten	20.061	83	20.144

Toelichting:

De lasten nemen met € 0,1 miljoen toe ten opzichte van de begroting 2026. Hieronder wordt een toelichting gegeven op deze afwijking.

De kosten voor het gebruik van diverse basisregistraties en landelijke voorzieningen bij waterschappen worden via één Rijksfactuur in rekening gebracht. De factuur is hoger dan in de begroting (op basis van eerder verstrekte informatie) was opgenomen.	0,1
Door tegenvallende kwaliteit van het fysieke archief moeten er additionele kosten gemaakt worden binnen overdracht naar archiefdienst van de gemeente Delft.	0,1
Tijdelijke formatie 1,0 fte functioneel beheerder M365 in verband met detachering medewerker Delfland.	0,1
Overheveling van 1 fte van waterketen naar informatievoorziening. Het gaat om een adviseur gegevensbeheer.	0,1
Overhevelingen van budgetten voor licentiekosten van diverse applicaties van diverse programmalijnen (waaronder 6A Organisatie) naar deze programmalijn.	0,3
De kapitaallasten vallen lager uit dan begroot. Zie paragraaf 3.1 voor de toelichting.	-0,6
Totaal	0,1

Investeringsen

1.6.2.4 Tabel: Investeringsen

Programmalijn	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Organisatie en bedrijfsvoering	600	0	600
Totaal	600	0	600

1.6.3 Programmalijn: Regulering en dienstverlening

Doel

1.6.3.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
Een effectieve en efficiënte regulerings- en handavingsketen als schakel tussen buiten en binnen.	
Nadere toelichting	
Regulering vormt een transparante schakel tussen Delfland en initiatiefnemers zoals burgers, bedrijven en medeoverheden; oftewel tussen 'buiten' en 'binnen'. We zetten toezicht en handhaving effectief en risicogestuurd in om het gewenste naleefgedrag te bevorderen en structureel te verbeteren. Binnen wet- en regelgeving houden we daarbij rekening met externe factoren als klimaatverandering en druk op ruimte.	
Verwacht resultaat in 2026	
We passen regelgeving en beleid aan, scherpen regulering aan en passen de toezicht- en handavingsstrategie strikt toe. Zo leveren we een bijdrage aan de bescherming van Delflandse assets. Op het gebied van waterkwaliteit voorkomen we zo achteruitgang en dragen we waar mogelijk bij aan verbetering.	
Wat gaan we daarvoor doen?	
Toezicht en handhaving	
We houden toezicht op naleving van wet- en regelgeving conform het vastgestelde uitvoeringsprogramma Toezicht & Handhaving. De risicogestuurde aanpak (naast de reguliere), handhaving van de zorgplicht op grond van de nieuwe beleidsregel Zorgplicht en de Aanvullende Aanpak Waterkwaliteit 'Regels benutten' staan centraal.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Beleidsregel Zorgplicht is geïmplementeerd. In het kader van 'Regels benutten, regels maken' wordt de Aanvullende Aanpak geëvalueerd en zetten we de succesvolle onderdelen daaruit voort.
Regulering	
Regulering vindt plaats waarbij de balans gezocht wordt tussen de bescherming van assets en de maatschappelijke opgave. Bij de actualisatie geven wij voorrang aan waterkwaliteitsvergunningen. Waar mogelijk en gewenst legt Delfland maatwerkvoorschriften op.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	De lozingsvergunningen worden gecontroleerd en waar nodig geactualiseerd. Dit is een continu proces dat is verankerd in de werkprocessen. Nieuwe lozingsvergunningen worden verleend met een beperkte geldigheidsduur.
Uitvoeringsbeleid	

Waterkwaliteitsonderwerpen krijgen voorrang bij ons (uitvoerings)beleid. In 2026 verankeren wij in elk geval de zorgplichtregels in de Waterschapsverordening en volgen wij de verwachte landelijke aanscherping van lozingsregels strak, zodat deze zo snel mogelijk in de Waterschapsverordening en/of andere regelgeving van Delfland een plek krijgen.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	De beleidsregel Zorgplicht is in december 2025 in werking getreden. De ervaringen worden kort opgevolgd en op basis van de resultaten wordt bepaald welke regels noodzakelijk zijn ter verankering in de Waterschapsverordening. De nieuwe wetgeving is nog niet in consultatie. De regels in de Waterschapsverordening ten aanzien van lozingsactiviteiten worden geëvalueerd en waar nodig worden voorbereidingen getroffen om deze te actualiseren.

Prestatie-indicatoren

1.6.3.2 Tabel: Prestatie-indicatoren:

Programmalijn: Regulering en dienstverlening					
Prestatie-indicator	Rekening 2024	Rekening 2025	Begroting 2026	Prognose 2026	Status
% vergunningen binnen de termijn	92	93	95	94	

Toelichting:

De complexiteit van de vergunningen neemt toe. Er is onderbezetting op de afdeling en op specifieke onderwerpen is beperkt kennis en ervaring aanwezig. Werving is gestart.

Exploitatie

1.6.3.3 Tabel: Exploitatie

Regulering en handhaving	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	11.468	166	11.634
Baten	-5	0	-5
Netto kosten	11.463	166	11.629

Toelichting:

Per saldo stijgen de kosten met circa € 0,2 miljoen. Hieronder wordt een toelichting gegeven op deze afwijking.

Bij de implementatie van nieuwe software voor de salarisadministratie is ten onrechte een onjuiste stand van de personeelsformatie van het oude naar het nieuwe softwaresysteem overgezet. De hieruit voortvloeiende financiële effecten zijn in de Burap 2026 opgenomen binnen verschillende programmalijnen. Deze effecten werken meerjarig door en zijn daarom eveneens verwerkt in de Kadernota 2027.	0,1
Tijdelijke inhuur AI-coördinator	0,1
Totaal	0,2

1.6.4 Programmalijn: Interne dienstverlening en bestuursondersteuning

Doel

1.6.4.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
Een effectieve, betrouwbare en wendbare interne product- en dienstverlening en een juiste, tijdige en transparante besluitvorming.	
Nadere toelichting	
Binnen de bedrijfsvoering van Delfland zorgen we er vanuit meerdere disciplines voor dat alle werknemers hun werk goed kunnen uitvoeren. Nieuwe ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld Kunstmatige Intelligentie (AI) maar ook duurzaamheid nemen we mee bij het continu verbeteren van de dienstverlening. Besluitvorming vindt plaats via een gestructureerd zorgvuldig besluitvormingsproces dat bekend is binnen de ambtelijke organisatie en bij het bestuur.	
Verwacht resultaat in 2026	
- We bereiden de verkiezingen in 2027 op gedegen wijze voor. - We actualiseren het erfgoedbeleid dat toepasbaar is bij uitvoerende werkzaamheden van de ambtelijke organisatie.	
Wat gaan we daarvoor doen?	
Verkiezingen 2027	
Opstellen en uitvoeren van een plan van aanpak voor het voorbereidingstraject voor de verkiezingen in 2027. Hierin nemen we onder andere planning, documentatie, afstemming met betrokken partners en communicatie mee.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning
Erfgoedbeleid	
Opstellen van herzien erfgoedbeleid met betrokken samenwerkingspartners. Dit laten we via het juiste besluitvormingsproces vaststellen.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning
AI benutten	
We verkennen de mogelijkheden van AI om ons in diverse processen te ondersteunen.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Exploitatie

1.6.4.2 Tabel: Exploitatie:

interne dienstverlening en bestuursondersteuning	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	11.189	685	11.874
Netto kosten	11.189	685	11.874

Toelichting:

De lasten komen naar verwachting € 0,7 miljoen hoger uit dan begroot.

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft voor alle waterschappen een aanvullende bijdrage voor de waterschapsverkiezingen berekend (inflatie en stijging aantal kiesgerechtigden).	0,1
Intern is het besluit genomen om de accountmanagers (2,89 fte) onder te brengen in deze programmalijn. Tot heden is het budget verdeeld over de programmalijnen 6A Organisatie (€ 0,1 miljoen) en 2D Verbinding met partners (€ 0,3 miljoen).	0,4
Door prijsstijgingen en indexatie van contracten (conform overeenkomst) is onder andere voor het beheer van (de toegang tot) het gebouw, het wagenpark en koffievoorzieningen extra budget nodig.	0,3
De kapitaallasten vallen lager uit dan begroot. Zie paragraaf 3.1 voor de toelichting.	-0,1
Totaal	0,7

Investeringsen

1.6.4.4 Tabel: Investeringsen

Programmalijn	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Interne dienstverlening en bestuursondersteuning	0	435	435
Totaal	0	435	435

Door de complexiteit en langere voorbereidingen van het investeringsproject **laadvoorzieningen wagenpark Delfland** is het project niet in 2025 afgerond en lopen de werkzaamheden in 2026 door. Het resterend investeringsbudget van € 0,4 miljoen is doorgeschoven naar 2026. Naar verwachting wordt het investeringsproject binnen het beschikbaar gestelde krediet afgerond aan het einde van de zomer 2026.

Achtergrond

Op 30 mei 2024 is de VV-akkoord gegaan met het uitvoeringskrediet voor het project laadpark Delfland, ter hoogte van € 1.254.169. In het kader van het bereiken van de doelstellingen op het gebied van energie- en klimaatneutraliteit, transformeert Delfland zijn wagenpark naar een emissievrij wagenpark. In het verlengde hiervan zijn laadvoorzieningen nodig waarmee elektrische dienstvoertuigen kunnen opladen. Op basis van het laadplan wordt een laadpark gerealiseerd op de Delfland-locaties, waarbij rekening is gehouden met een goede spreiding in het beheergebied van Delfland en met dienstvoertuigen die na werktijd worden gestald. Een eigen laadpark op Delfland-locaties is daarvoor de meest doeltreffende en doelmatige keuze, mede vanwege het veel lagere energietarief dat Delfland in vergelijking met openbare laadvoorzieningen heeft.

1.6.5 Programmalijn: Communicatie

Doel

1.6.5.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
Met communicatie en het servicepunt (loket) bouwen we aan de reputatie van een deskundige, betrouwbare, toegankelijke en mensgerichte organisatie. We maken Delfland zichtbaar op belangrijke thema's zoals de verbetering van waterkwaliteit en omgaan met klimaatverandering.	
Nadere toelichting	
Door communicatie en het servicepunt effectief in te zetten dragen we bij aan onze organisatiedoelen, maken we Delfland zichtbaar en verstevigen we de gewenste reputatie. Zo profileren we Delfland allereerst op thema's, die voor de omgeving en organisatie belangrijk zijn: verbetering van waterkwaliteit en omgaan met klimaatverandering. En daarnaast op de organisatiedoelstellingen: droge voeten, voldoende en schoon water, en gezuiverd afvalwater.	
Verwacht resultaat in 2026	
Met focus in onze communicatie weten we Delfland strategisch te positioneren op de belangrijke thema's waterkwaliteit en klimaatadaptatie. Het verwachte effect is dat inwoners en belanghebbenden Delfland steeds meer associëren als een deskundige organisatie die zich inzet om de kwaliteit van oppervlaktewater te verbeteren en de omgeving voorbereidt op de gevolgen van klimaatverandering. Daarnaast blijven inwoners en bedrijven hoog tevreden over hun contact met Delfland.	
Wat gaan we daarvoor doen?	
Communicatiecampagnes	
We zorgen met gerichte campagnes ervoor dat inwoners meer weten over onze organisatie en ons werken. Het streven is dat ze Delfland meer associëren met (1) het verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater en (2) omgaan met de gevolgen van klimaatverandering.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning.
Vergroten zichtbaarheid Delfland	
In de (online en social) media is Delfland goed zichtbaar. In 2026 zetten we in om ook de fysieke zichtbaarheid van onze organisatie te vergroten door onder andere integraal beleid te maken voor informatieborden en de visie op projectcommunicatie te actualiseren.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning.
Klanttevredenheid	
Inwoners en bedrijven van Delfland zijn uiterst tevreden over hun contact met Delfland. Wanneer het gaat om de kwaliteit van de algehele dienstverlening is er nog ruimte voor verbetering, zoals tijdig en integraal beantwoorden van vragen.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning.

Prestatie-indicatoren

1.6.5.2 Tabel: Prestatie-indicatoren:

Programmalijn: Communicatie					
Prestatie-indicator	Rekening 2024	Rekening 2025	Begroting 2026	Prognose 2026	Status
Rapportcijfer voor het contact met het Hoogheemraadschap van Delfland	9,2	9,1	≥ 8	-	

Delfland wordt in toenemende mate geassocieerd als waterschap dat zich inzet om de kwaliteit van oppervlaktewater te verbeteren en hoe om te gaan met de gevolgen van klimaatverandering.		Spontane naams-bekendheid 22%	>5% stijging t.o.v. 2025	>5% stijging t.o.v. 2025	
---	--	-------------------------------	------------------------------------	--------------------------	---

* Het onderzoeksbureau Enneüs heeft in juli 2025 een onderzoek onder 735 inwoners gedaan bij de opstelling van een meerjarige beïnvloedings-campagne bij wateroverlast. Gemiddeld 56,5 procent van de inwoners associeert Delfland met kwaliteit van het oppervlaktewater (zuiveren van afvalwater en schoon oppervlaktewater). Gemiddeld associeert 68% Delfland met klimaat (kwaliteit, sterke dijken en duinen, inlaten en uitvoeren van water bij droogte). Deze enquête herhalen we eind 2026.

Toelichting:

Conform planning

Exploitatie

1.6.5.3 Tabel: Exploitatie

Communicatie	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	2.783	0	2.783
Baten	-302	0	-302
Netto kosten	2.481	0	2.481

Toelichting:

Geen wijzigingen ten opzichte van de begroting.

1.6.6 Programmaliijn: Personeel

Doel

1.6.6.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel
<i>Een toekomstgerichte, aantrekkelijke en veilige werkgever.</i>
Nadere toelichting
<i>We zijn een organisatie waar iedereen zich welkom voelt, die bekend staat als een aantrekkelijk werkgever en hierdoor nieuwe medewerkers weet aan te trekken. We beschermen medewerkers en opdrachtnemers tegen ongevallen, letsel en ziekte door het werk.</i>
Verwacht resultaat in 2026
- We stimuleren een betere afspiegeling van de arbeidsmarkt in ons personeelsbestand en onderzoeken of we diversiteit op een verantwoorde manier kunnen meten. - We hebben de juiste talenten kunnen aantrekken en onze zichtbaarheid bij latent werkzoekenden is vergroot. - We weten door tijdige objectieve meting waar we staan tussen trede 3 en 4 op de veiligheidscultuurladder en welke extra interventies er nodig zijn om de proactieve cultuur (trede 4) in 2027 te behalen.
Wat gaan we daarvoor doen?
Personeelsbestand
We werven competentiegericht, bevorderen diversiteit en zetten interventies in op het voorkomen van onbewuste vooroordelen.

Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Plan van aanpak voor 2026 is vertraagd opgeleverd. Acties worden vanaf Q2 ingezet.

Arbeidsmarktstrategie	
We ontwikkelen een gerichte arbeidsmarktstrategie voor specifieke doelgroepen. Op basis van doelgroepkenmerken en -gedrag richten we de campagnes in.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Campagnes zijn gestart voor specifieke doelgroepen.

NEN-veiligheidscultuurladder	
We voeren de acties conform het plan van aanpak uit. We doen een zelfonderzoek om te bepalen wat nodig is om trede 4 te behalen in 2027. Verder voeren we acties uit om steviger op trede 3 te blijven.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	De ambitie is uitgesproken om sneller te ontwikkelen naar trede 4. Gap-analyse voor trede 4 is inmiddels uitgevoerd en plan van aanpak wordt op dit moment ontwikkeld.

Prestatie-indicatoren

1.6.6.2 Tabel: Prestatie-indicatoren:

Programmalijn: Personeel					
Prestatie-indicatoren	Rekening 2024	Rekening 2025	Begroting 2026	Prognose 2026	Status
Werkgeverschap*	n.v.t.	n.v.t.	8,0	n.v.t.	
TRCF**	4,5	2,4	2,0	2,0	

* Voor werkgeverschap houden wij één keer per twee jaar een waterschapsbreed sectoraal medewerkersonderzoek ** Het TRCF-getal geeft het aantal bij Delfland gemelde ongevallen weer per miljoen gewerkte uren. Dit cijfer helpt om de totale veiligheidsprestaties te meten.

Toelichting:

In 2026 zal er nog geen medewerkersonderzoek plaatsvinden. Voor de sector waterschap worden momenteel voorbereidingen getroffen om te bepalen hoe een toekomstig onderzoek eruit moet komen te zien en welke partij dit dan gaat uitvoeren. Verwachting is dat het onderzoek begin 2027 gaat plaatsvinden.

Exploitatie

1.6.6.3 Tabel: Exploitatie

Personeel	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	2.289	295	2.584
Baten	0	-190	-190
Netto kosten	2.289	105	2.394

Toelichting:

De lasten komen naar verwachting € 0,3 miljoen en de baten € 0,2 miljoen hoger uit dan begroot.

Lasten

Wij hebben als doel gesteld om certificatie voor Trede 4 op de veiligheidscultuurladder te bereiken in 2026 en vervolgens te handhaven. Hiervoor is extra inzet van externe deskundigheid nodig. De ontwikkeling gaat over de ontwikkeling van systeemgerichte veiligheid naar mensgerichte veiligheid (gedrag en leiderschap staan centraal).	0,1
Huur/ lease en licenties van portofoons met een eigen netwerk dat bij stroomuitval 72 uur gegarandeerde uptime heeft. De portofoons hebben een 'man-down' functie zodat bij een incident in het veld snel hulp ingeroepen kan worden. Dit is in de kadernota 2027 ingebracht en start in 2026.	0,1
Doorbelasting uren aan samenwerkingsproject waterschapstalent. Deze uren worden geheel gedekt door de samenwerkingspartners	0,1
Totaal	0,2

De toename van de baten komt door een vergoeding voor bestede uren aan het samenwerkingsproject waterschapstalent waarvan Delfland de centrale uitvoerder is. De bijdrage was wel in de Burap 2025 opgenomen, maar was niet meerjarig meegenomen in de begroting.

1.6.7 Programmalijn: Digitale transformatie

Doel

1.6.7.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
<i>Digitale transformatie zorgt ervoor dat Delfland zijn werkprocessen en dienstverlening maximaal moderniseert met behulp van alle mogelijke digitale middelen van deze tijd. Daarbij zijn vijf aspecten van belang: data, processen, mensen, technologie en verantwoordelijkheden.</i>	
Nadere toelichting	
<i>Digitale transformatie gaat om het herontwerpen van werkprocessen, het ontwikkelen van digitale vaardigheden en het inzetten van technologieën zoals AI, drones, sensoren en duurzame oplossingen. Deze elementen vormen samen de ruggengraat van de verandering. Het programma sluit aan bij sectorale kaders, biedt ruimte voor innovatie en stimuleert een wendbare, transparante en data gedreven organisatie.</i>	
Verwacht resultaat in 2026	
<i>Digitale transformatieprojecten zijn opgeschaald binnen de lijnorganisatie, we zetten AI in om besluitvormingsprocessen te ondersteunen, onder meer door de inzet van taalmodellen die de kwaliteit van stukken en besluitvorming verbeteren. Ook gebruiken we AI voor veranderdetectie en scheurdetectie bij onze kunstwerken. Databeheer standaardiseren we en de eerste dashboards ondersteunen samenwerking en besluitvorming. Medewerkers beschikken over verbeterde digitale vaardigheden en werken vaker in multidisciplinaire teams. Er is een zichtbare cultuurverandering ingezet van innovatie en digitale verantwoordelijkheid binnen de organisatie.</i>	
Wat gaan we daarvoor doen?	
Inzet van Kunstmatige Intelligentie (AI)	
Delfland heeft een inventarisatie gemaakt van de meest voor AI-toepassing kansrijke werkprocessen. Deze zijn geprioriteerd en worden binnen beschikbare middelen ondersteund. We nemen AI-agents en geautomatiseerde processen in meerdere domeinen in gebruik binnen gestelde randvoorwaarden en eisen (AI-act).	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Samenvoegen gegevensbronnen	
Voor belangrijke processen ontwikkelen we dashboards die besluitvorming ondersteunen. We voegen gegevensbronnen samen, die voorheen los van elkaar werden gebruikt. Hierdoor ontstaan vernieuwde en integrale inzichten voor systeemoptimalisatie.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Bewustwording	
Medewerkers hebben trainingen gevolgd in het veilig en op de juiste wijze gebruiken van AI. Management en bestuurders volgen een training over de impact, risico's en ontwikkelingen van AI, zodat zij hun processen beter kunnen transformeren.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning

Prestatie-indicatoren

1.6.7.2 Tabel: Prestatie-indicatoren:

Programmalijn: Digitale transformatie					
Prestatie-indicator	Rekening 2024	Rekening 2025	Begroting 2026	Prognose 2026	Status
Medewerkers hebben een AI-geletterdheid training gevolgd.	-	-	85%	85%	

Toelichting:

Conform planning

Exploitatie

1.6.7.3 Tabel: Exploitatie

Digitale transformatie	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	688	66	754
Netto kosten	688	66	754

Toelichting:

De verwachting is dat de lasten met € 0,1 miljoen gaan toenemen ten opzichte van de begroting. Dit heeft te maken met het overhevelen van 0,5 fte senior procesregisseur van Rainlevelr (programmalijn 3A) naar Datagedreven werken.

1.6.8 Programmalijn: Innovatie

Doel

1.6.8.1 Tabel: Doel, verwacht resultaat en voortgang activiteiten

Doel	
Ontwikkelen van kennis en stimuleren van verbeteringen, gericht op het creëren van maatschappelijke meerwaarde. Hierbij ligt de focus op het anders, beter en/of slimmer inrichten van de Delflandse taken.	
Nadere toelichting	
Innovatie is essentieel om in de toekomst aan de opgave te kunnen voldoen en kosten te beperken. Met het Innovatiefonds als katalysator bevordert Delfland een cultuur van vernieuwing binnen de organisatie. Het fonds biedt zowel financiële middelen als specialistische expertise om innovatieve initiatieven mogelijk te maken. De innovaties variëren van het testen en implementeren van veelbelovende technologieën en digitale toepassingen tot het ontwikkelen van duurzame oplossingen voor actuele wateropgaven. Daarbij speelt Delfland actief in op externe ontwikkelingen zoals klimaatverandering en technologische vooruitgang. Sociale innovatie draagt bij om deze technologische en organisatorische vernieuwingen duurzaam te verankeren. Dat gebeurt door aandacht te geven aan gedragsverandering, samenwerking en het benutten van het lerend vermogen van de organisatie.	
Verwacht resultaat in 2026	
1. Innovatieve ideeën zijn succesvol getest en geïmplementeerd in het primaire proces, met aantoonbare toegevoegde waarde. 2. Medewerkers zijn zich bewust van het belang van innovatie en dragen actief bij aan een vernieuwingsgerichte organisatiecultuur.	
Wat gaan we daarvoor doen?	
Stimulering en begeleiding	
Binnen Delfland stimuleren en begeleiden we actief innovatieprojecten met aandacht voor externe trends en een zorgvuldige interne verankering. Daarbij benutten we sociale innovatie om reflectie, samenwerking en eigenaarschap te versterken.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning
Beheer en promotie	
We zorgen voor beheer en promotie van het Innovatiefonds, inclusief het opstellen van het jaarverslag van het Innovatiefonds.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning
Externe samenwerking	
We versterken externe samenwerkingen via netwerken zoals de Waterstraat en het Valorisatieprogramma (VP) Delta. Indien de kans zich voordoet pakken we een meer disruptieve innovatie op. Daarvoor is aparte besluitvorming nodig.	
Status van uitvoering:	
Toelichting status:	Conform planning
Weerbare organisatie	
We dragen via innovatie bij aan een weerbare organisatie die wendbaar inspeelt op maatschappelijke en technologische ontwikkelingen.	
Status van uitvoering:	

Toelichting status:	Conform planning
---------------------	------------------

Exploitatie

1.6.8.2 Tabel: Exploitatie:

Innovatie	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Lasten	2.945	0	2.945
Netto kosten	2.945	0	2.945

Toelichting:

Geen wijzigingen ten opzichte van de begroting.

2 Risicomanagement

Binnen de organisatie wordt een risicobeleid gehanteerd waarmee risico's en het benodigde weerstandsvermogen structureel en consistent in beeld worden gebracht. Hiermee voldoen we aan de wettelijke verplichting voor waterschappen om risico's in kaart te brengen en beleid te ontwikkelen om deze risico's af te dekken.

De belangrijkste ontwikkelingen met betrekking tot het risicoprofiel van Delfland zijn toegelicht in de jaarrekening 2025. De afwijkingen in deze bestuursrapportage hangen vooral samen met:

- afhankelijkheid van externe partijen (waaronder gemeenten) waardoor tempo en voortgang van projecten minder maakbaar zijn; en
- doorlooptijd van beleids- en besluitvorming, waardoor de planning opschuift; en
- beperkte (personele) capaciteit, waardoor planvorming, implementatie en uitvoering vertragen.

Voor de rest van 2026 is de verwachting dat deze factoren ook bepalend blijven voor de realiseerbaarheid van planning en fasering binnen de programmalijnen. Daarnaast blijven onzekerheden rond prijsontwikkelingen (waaronder energie/ brandstof en contractuele indexaties) en weersomstandigheden (droogte/ hevige neerslag) een risico voor het ontstaan van aanvullende (financiële) afwijkingen.

Het integrale risicoprofiel van Delfland wordt halfjaarlijks geactualiseerd. De eerstvolgende actualisatie vindt in de zomerperiode plaats en zal, samen met de onderbouwing van het benodigde weerstandsvermogen, worden opgenomen in de Begroting 2027.

3 Financiën

3.1 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten

Kostensoorten

3.1.1 Tabel: Kostensoorten

Kostensoorten	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Rente en afschrijvingen			
Externe rentelasten	26.453	-2.280	24.174
Afschrijvingen van activa	40.338	3.755	44.093
Personeelslasten			
Salarissen huidig personeel en bestuurders	59.799	727	60.526
Sociale premies	16.512	214	16.726
Overige personeelslasten	3.414	232	3.646
Personeel van derden	5.854	-167	5.687
Goederen en diensten van derden			
Duurzame gebruiksgoederen	7.002	546	7.548
Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen	185	0	185
Energie	6.337	0	6.337
Huren en rechten	6	75	81
Leasebetalingen operational lease	54.941	2.531	57.472
Pachten en erfpachten	4	0	4
Verzekeringen	435	0	435
Belastingen	2.043	0	2.043
Onderhoud door derden	29.895	-926	28.969
Overige diensten door derden	57.991	1.557	59.548
Bijdragen aan derden			
Bijdragen aan bedrijven	459	69	528
Bijdragen aan het Rijk	11.900	0	11.900
Bijdragen aan openbare lichamen	6.309	0	6.309
Bijdragen aan overigen	271	0	271
Toevoegingen aan reserves en voorzieningen			
Onvoorzien	103	115	218
Totaal kostensoorten	330.248	6.449	336.697

* afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting

In hoofdstuk 1 'Programmaplan' zijn alle toe- en afnames in de lasten voor alle programma's toegelicht. In tabel 3.1.1. zijn dezelfde mutaties opgenomen, maar dan op kostensoort. Hieronder worden alle afwijkingen groter dan of gelijk aan € 0,1 miljoen toegelicht.

Rente en afschrijvingen

Met het opstellen van de begroting 2026 is een inschatting gemaakt van de afschrijvingen en de rentelasten. De afschrijvingen worden gebaseerd op de reeds bestaande activa met bijbehorende afschrijvingen en de te verwachte activeringen in 2025. Pas met de jaarafsluiting weten we hoeveel daadwerkelijk is geactiveerd. Uiteindelijk is iets minder geactiveerd dan verwacht. Dat heeft geleid tot een verlaging van afschrijvingen met € 0,3 miljoen.

Daarentegen is met de controle van de jaarrekening 2025 door de accountant geconstateerd dat twee activa (Harnaspolder en Houtrust) binnen de waterketen niet tot een restwaarde van nul worden afgeschreven. Dat is niet conform ons activabeleid. Daarnaast week ook de afschrijvingsmethodiek af van onze standaard. Deze onjuistheden leiden ertoe dat we over een periode van circa 13 jaar gemiddeld € 1,1 miljoen per jaar extra afschrijven. Omdat de methodiek ook is aangepast, betekent dat voor de eerste jaren een hogere afschrijving dan gemiddeld en voor de latere jaren een lagere afschrijving dan gemiddeld. Voor 2026 zijn de extra afschrijvingen € 4,1 miljoen. Gesaldeerd betekent dat de afschrijvingskosten € 3,8 miljoen hoger gaan uitvallen.

De rentelasten vallen € 2,3 miljoen lager uit. Deze verlaging heeft met name te maken dat wij in de begroting rekening hebben gehouden met een negatief saldo in de schatkist eind 2025 en dat we in 2025 een nieuwe lening van € 50 miljoen moesten gaan afsluiten. Uiteindelijk was eind 2025 het saldo in de schatkist positief en is het vooralsnog niet nodig om een nieuwe lening aan te gaan.

Voor de programmalijnen die investeringen hebben, zijn de mutaties als volgt:

Programmalijn	Afschrijvingen	Rentelast	Totaal
1A Waterkeringen	392	-592	-201
2A Waterkwaliteit	-122	-163	-285
3A Waterkwantiteit	-98	-286	-384
4A Waterketen	4.052	-872	3.180
4C Energie- en klimaatneutraal	-3	-1	-4
5B Algemene dekkingsmiddelen	0	-229	-229
6B Informatievoorziening	-466	-89	-555
6D Interne dienstverlening en bestuursondersteuning	0	-47	-47
Totaal	3.755	-2.280	1.475

Personeelslasten

De mutaties bij 'Salarissen' en 'Sociale premies' van (samen) € 0,9 miljoen betreft een correctie van de financiële effecten van het overzetten van een onjuiste stand van de formatie bij de implementatie van nieuwe salarisadministratiesoftware (€ 0,7 miljoen) en € 0,2 miljoen aan extra lasten als gevolg van (tijdelijke) formatie-uitbreidingen onder andere voor een functioneel beheerder M365 en Weerbaarheid Continuïteitsmanager.

De aanpassing bij 'Overige personeelslasten' gaat om diverse kleine aanpassingen waaronder uren voor Waterschapstalent (dekking is gelijk aan kosten) en ontwikkeling Veiligheidscultuurladder-trede 4 (zie paragraaf 1.6.6.). De mutatie bij 'personeel van derden' betreft een overheveling van budget naar kostensoort 'overige diensten van derden'.

Goederen en diensten derden

Duurzame gebruiksgoederen (€ 0,5 miljoen): betreft diverse aanpassingen waaronder € 0,2 miljoen overheveling van kostensoort 'Overige diensten door derden' naar 'Duurzame gebruiksgoederen' omdat dit meer aansluit bij de realisatie. Daarnaast betreft dit een bijstelling van € 0,1 miljoen voor additionele kosten die als gevolg van de tegenvallende kwaliteit van het fysieke archief gemaakt worden binnen overdracht naar archiefdienst van de gemeente Delft. Ook is het budget met € 0,1 miljoen verhoogd voor de aanschaf van portofoons met een eigen netwerk en met € 0,1 miljoen voor diverse kleine aanpassingen.

Leasebetalingen Operational lease (€ 2,5 miljoen): de prognose van de PPS-service fee voor 2026 wordt naar boven bijgesteld door hogere geprognosticeerde volumes en de hogere gepubliceerde CBS-indices, zoals contractueel afgesproken (zie paragraaf 1.4.1).

Onderhoud door derden (- € 0,9 miljoen): dit betreft een verlaging van de kosten voor het afvangen van rivierkreeften (- € 1,2 miljoen; zie paragraaf 1.2.1) en voor onderhoudsbaggeren (- € 0,8 miljoen; zie paragraaf 1.3.1). Daartegenover staan hogere kosten, onder meer voor extra reparaties in het watersysteem, waterbergingen en kleine kunstwerken, evenals hogere contractkosten voor het maaionderhoud van watergangen (per saldo + € 1,1 miljoen).

Overige diensten door derden (€ 1,6 miljoen): deze post stijgt door de het opnemen van de kosten voor vervolgonderzoek zettingsvloeiing Delflandsedijk (€ 1,1 miljoen, dekking is gelijk aan kosten, zie ook paragraaf 1.1.1), door extra kosten voor juridisch advies (€ 0,6 miljoen, zie paragraaf 1.5.1) en overheveling van budget vanuit 'personeel van derden' (€ 0,2 miljoen, zie eerdere toelichting in deze paragraaf). Dit wordt deels gecompenseerd door een overheveling van budget van kostensoort 'Overige diensten door derden' naar 'Duurzame gebruiksgoederen' (- € 0,2 miljoen) en overige kleine bijstellingen (- € 0,1 miljoen);

Toevoegingen aan reserves en voorzieningen (onvoorzien)

De APC (automatische prijscorrectie) in de cao is hoger vastgesteld dan waar wij in de begroting rekening mee hebben gehouden. Dit heeft een structurele verhoging van de lasten tot gevolg (zie ook 1.5.1).

Opbrengstensoorten

3.1.2 Tabel: Opbrengstensoorten

Opbrengstensoorten	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Financiële baten			
Dividenden en bonusuitkeringen	-827	0	-827
Personeelsbaten			
Baten in verband met salarissen en sociale lasten	-300	-90	-390
Uitlening van personeel	-288	0	-288
Goederen en diensten aan derden			
Diensten voor derden	-18.079	-447	-18.526
Huuropbrengst uit overige eigendommen	-180	0	-180
Opbrengst uit grond en water	-330	0	-330
Verkoop van grond	-200	0	-200
Verkoop van overige goederen	-5.624	-208	-5.832
Bijdragen van derden			
Bijdragen van het Rijk	-2.425	-1.074	-3.499
Bijdragen van overige openbare lichamen	-77	0	-77
Waterschapsbelastingen			
Kwijtscheldingen	6.078	0	6.078
Oninbaarverklaringen	4.268	0	4.268
Waterschapsbelastingen opbrengsten	-329.953	0	-329.953
Interne verrekeningen			
Geactiveerde lasten	-2.553	-189	-2.742
Totaal opbrengstensoorten	-350.491	-2.008	-352.499

* afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting

Binnen de verschillende programma's zijn eveneens alle toe- en afnames in de baten (opbrengsten) toegelicht. In tabel 3.1.2. zijn deze mutaties opgenomen op opbrengstensoort. Hieronder worden alle afwijkingen groter dan of gelijk aan € 0,1 miljoen toegelicht.

Goederen en diensten aan derden

De extra opbrengsten (€ 0,5 miljoen) bij 'Diensten voor derden' zijn afkomstig van de structurele legesverhoging én doorbelasting externe inzet voor zowel Waterschapstalent als voor de implementatie van een nieuw salarissysteem aan twee andere deelnemende waterschappen. Bij 'Verkoop van overige goederen' zijn de hogere opbrengsten (€ 0,2 miljoen) uit de verkoop van groen gas, het gevolg van de actuele hogere marktprijzen dan ten tijde van het opstellen van de begroting 2026 (zie paragraaf 1.4.1.).

Bijdragen van derden

Het vervolgonderzoek Zettingsvloeiing, waarvoor ook extra kosten voor zijn opgenomen, wordt volledig gesubsidieerd door het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) - zie paragraaf 1.1.1. Dit verklaart de mutatie onder 'Bijdragen van het Rijk'.

Interne verrekeningen

De mutatie van de geactiveerde lasten (€ 0,2 miljoen) betreffen extra uren die ten laste van het project de Vergulde Hand zullen worden gebracht (zie paragraaf 1.4.1.).

3.2 Baten en lasten per programma

In de volgende tabel zijn de baten en lasten per programma en resultaatsbestemming opgenomen. Een nadere toelichting op de resultaatsbestemming is opgenomen in paragraaf 3.3 'Naar Waterschapstaken'.

3.2.1 Tabel: Baten en lasten per programma

Programma		Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
1 -	Waterkeringen	33.533	22	33.555
Lasten		33.683	1.096	34.779
Baten		-150	-1.074	-1.224
2 -	Waterkwaliteit	19.759	-1.945	17.813
Lasten		19.859	-1.945	17.913
Baten		-100	0	-100
3 -	Waterkwantiteit	52.357	-300	52.057
Lasten		54.211	-300	53.912
Baten		-1.854	0	-1.854
4 -	Waterketen	121.639	4.689	126.328
Lasten		144.351	5.086	149.437
Baten		-22.711	-397	-23.108
5 -	Financiën, algemene dekkingsmiddelen	-310.872	815	-310.057
Lasten		13.963	1.015	14.978
Baten		-324.835	-200	-325.035
6 -	Organisatie en bedrijfsvoering	63.342	1.160	64.502
Lasten		64.182	1.497	65.679
Baten		-840	-337	-1.177
Totaal lasten en baten voor bestemming				
Lasten		330.248	6.449	336.697
Baten		-350.491	-2.008	-352.499
Resultaat voor bestemming		-20.242	4.441	-15.802
Onttrekking reserves (pro)		-4.890	-5.913	-10.803
Toevoegingen aan reserves		25.132	1.472	26.605
Resultaat na bestemming		0	0	0

3.3 Naar Waterschapstaken

Delfland heeft twee taken: de watersysteemtaak en de zuiveringstaak. Dit zijn gesloten systemen; dat betekent dat we de kosten die voor één van de twee taken worden gemaakt, aan die taak moeten toerekenen. Hetzelfde geldt voor eventuele opbrengsten (bijvoorbeeld opbrengsten uit de verkoop van groen gas).

De netto kosten (kosten minus de overige opbrengsten) van een taak dekken we vervolgens met de waterschapsbelastingen. De belastingopbrengsten van een taak mogen niet meer bedragen dan de te dekken kosten van die taak. Hierin mag wel een opslag zitten voor bijvoorbeeld reserveren voor toekomstige kapitaallasten. Anderzijds kunnen we de netto kosten verlagen door de inzet van bijvoorbeeld tariefdeempingsreserves.

Hoe we de kosten verdelen over de twee taken staat in de nota Systematiek Kostenverdeling. In de nota Reserves en voorzieningen staat hoe de reserves werken.

3.3.1 Tabel: Watersysteembeheer

Watersysteembeheer	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Totaal kosten	152.955	-10	152.945
Belastingopbrengsten	-153.383	0	-153.383
Kwijtscheldingen	6.078	0	6.078
Oninbaarverklaringen	1.361	0	1.361
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-4.176	-1.443	-5.619
Totaal opbrengsten	-150.120	-1.443	-151.563
Resultaat vóór bestemming	2.834	-1.452	1.383
Mutaties reserves watersysteembeheer	-2.834	1.452	-1.383
Resultaat na bestemming	0	0	0

3.3.2 Tabel: Zuiveringsbeheer

Zuiveringsbeheer	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Totaal kosten	177.294	6.458	183.752
Belastingopbrengsten	-176.570	0	-176.570
Kwijtscheldingen	0	0	0
Oninbaarverklaringen	2.906	0	2.906
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-26.707	-566	-27.273
Totaal opbrengsten	-200.371	-566	-200.937
Resultaat vóór bestemming	-23.077	5.893	-17.184
Mutaties reserves zuiveringsbeheer	23.077	-5.893	17.184
Resultaat na bestemming	0	0	0

3.4 Investerings

3.4.1 Investeringsuitgaven

In onderstaande tabel zijn de mutaties met betrekking tot de investeringsuitgaven voor alle programma's opgenomen. In de paragrafen onder hoofdstuk 1 Programmaplan is de toelichting op deze mutaties per programma(lijn) opgenomen.

3.4.1 Tabel: Investerings

Programmalijn	Begroting 2026	Mutatie 2026	Burap 2026
Waterkeringen	16.500	-1.500	15.000
Waterkwaliteit	3.332	1.629	4.961
Waterkwantiteit	5.500	1.000	6.500
Waterketen	31.771	-14.339	17.432
Organisatie en bedrijfsvoering	600	435	1.035
Totaal	57.703	-12.775	44.928

3.4.2 Investeringskredieten

Bijstelling investeringsplan en verhoging uitvoeringskrediet project "Waterharmonica"

Voor het project "Waterharmonica" stellen we voor het investeringsplan bij te stellen en het uitvoeringskrediet te verhogen. Dit voorstel is enerzijds een gevolg van 2,2 ha extra natuurcompensatie voor Rijkswaterstaat (RWS) in de Waterharmonica, waarvoor we van RWS een volledige vergoeding ontvangen, aangevuld met een vergoeding voor de indexering van de in 2019 overeengekomen aanleg van 12,5 ha natuurcompensatie. Deze aanpassing is vastgelegd in een wijzigingsovereenkomst tussen Delfland en RWS.

Anderzijds is het een gevolg van het feit dat in het bestuursvoorstel van 2019, conform beleid, de post 'project onvoorzien' is belegd bij de secretaris-directeur. Omdat dit project volledig door derden wordt gefinancierd, wordt de post 'project onvoorzien' toegevoegd aan het beschikbare uitvoeringskrediet.

Het voorstel is om:

1. Het investeringsplan van het project Waterharmonica (S.C.H.O.O.N.), van € 11.365.000 naar € 12.922.718 vast te stellen.
2. Het uitvoeringskrediet ter hoogte van € 10.600.000 te verhogen met een bedrag van € 2.321.718, tot een bedrag van € 12.922.718.

Wijziging scope van het project 'De nieuwe ICT-Werkplek'

We stellen voor om van het project "De nieuwe ICT-werkplek" de scope te wijzigen naar opslag en back up en herstel van data op eigen locaties. De oorspronkelijke scope is gerealiseerd. De nieuw voorgestelde scope (data-storage) maakt onderdeel uit van de digitale werkplek, maar was niet in het oorspronkelijke project beoogd.

Omdat van het oorspronkelijke investeringsbudget van het project "De nieuwe ICT Werkplek" € 2,8 miljoen resteert, is het voorstel om dit in te zetten voor het aanschaffen van hardware

met bijbehorende inrichting voor het realiseren van een dataopslag en back up voorziening in eigen beheer op eigen locaties.

De investering in de dataopslag en back up voorziening op eigen locaties betreft hardware, inclusief de bijbehorende inrichtingskosten van de leverancier. De focus verschuift hiermee van eindgebruikersfunctionaliteit naar het onderliggende data fundament.

De scopewijziging versterkt de controle over data, vergroot de continuïteit van de informatievoorziening en levert een substantiële bijdrage aan de digitale zelfstandigheid en autonomie van het Hoogheemraadschap Delfland. De investering legt daarmee een toekomst vast fundament waarop vervolginiciatieven kunnen voortbouwen.

Verhogen Verzamelkrediet 'Mitigerende maatregelen'

Bij het NEZ-herstelproject Poelzone (NVO + vispaaiplaats die een kerngebied in het NEZ-netwerk vormen) blijkt dat het vervangen van de golfbreker door kostenstijgingen niet meer past. Voor het verzamelkrediet 'Mitigerende maatregelen' stellen we voor het krediet te verhogen met € 750.000,-.

Verlagen verzamelkrediet 'Waternatuur'

Voor het verzamelkrediet "Waternatuur" stellen we voor het verzamelkrediet met € 750.000,- te verlagen in samenhang met de verhoging van het verzamelkrediet 'Mitigerende maatregelen'.

4 Bijlagen

4.1 Verklarende woordenlijst inclusief afkortingen

Afkorting/Begrip	Toelichting
Activa	Overzicht van bezittingen en vorderingen op de balans.
Afschrijving	Jaarlijkse afboeking van een deel van de boekwaarde van een geactiveerd goed. De jaarlijkse afschrijving brengt de waardevermindering van het actief tot uitdrukking. De afschrijving wordt ten laste gebracht van de rekening, samen met de toegerekende rente (samen ook wel kapitaallasten genoemd).
Aquon	Het gezamenlijke onderzoeksinstituut voor waterkwaliteit van negen waterschappen, waaronder Delfland.
AI	Artificiële of Kunstmatige Intelligentie
API	Application Programming Interface. Een geformaliseerde manier om gegevens uit te wisselen.
Areaal	(Ook belastingareaal). Het aantal huishoudens en bedrijven in het beheergebied dat belastingplichtig is.
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
AWZI	Afvalwaterzuiveringsinstallatie
Balans	Overzicht van bezittingen en vorderingen (activa) en vermogen en schulden (passiva).
BBVW	Het Besluit Begroting en Verantwoording Waterschappen bevat de comptabiliteitsvoorschriften voor waterschappen. Hierin staat aan welke voorwaarden begrotingen en verantwoordingen moeten voldoen. Doel is het voorleggen van eenduidige financiële stukken.
Begroting	Het overzicht van geraamde (verwachte) kosten en opbrengsten in een bepaald jaar, opgezet volgens de begrotingsvoorschriften (BBVW). De VV stelt jaarlijks de begroting in november vast. Dit wordt de primitieve begroting genoemd. In de loop van het begrotingsjaar stelt de VV hierin wijzigingen vast. Daarom wijkt de uiteindelijke begroting per 31 december af van de primitieve begroting. De begroting wordt ingedeeld in een aantal programma's waarbinnen de doelstellingen zijn geformuleerd die veelal voortvloeien uit het coalitieakkoord.
Begrotingswijziging	Een aanpassing van ramingen in de begroting gedurende het jaar waarin de begroting in uitvoering is. De verenigde vergadering stelt de begrotingswijzigingen vast.
Burap	Bestuursrapportage.
Digitale transformatie	Het bieden van maatschappelijke meerwaarde door de verandering van producten, diensten, werkprocessen, cultuur en mensen, gedreven en ondersteund door informatievoorziening en techniek.
cao	Collectieve arbeidsovereenkomst

CIO	Chief Information Officer.
D&H	Dijkgraaf en Hoogheemraden, dagelijks bestuur Hoogheemraadschap van Delfland.
Delfluent	Delfluent Services, de PubliekPrivatesamenwerkisg-partner van Delfland bij twee afvalwaterzuiveringsinstallaties.
DGL	De Groote Lucht.
Dotatie	Toevoeging aan een reserve of voorziening.
E.V.	Eigen vermogen. Dat deel van het vermogen dat in eigen bezit is. Op de balans zijn dat aan de passiefzijde de algemene reserve, de bestemmingsreserves en een eventueel voordelig exploitatieresultaat.
Egalisatiereserve	Een aangehouden reserve voor het opvangen van schommelingen in de bedrijfsvoering of tarieven.
EMU-saldo	EMU-saldo is de optelsom van alle inkomsten en uitgaven van de Rijksoverheid en de decentrale overheden.
ERSA	Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater
ESF	Ecologische sleutelfactoren.
FE	Financiële Eenheid, onze gemeenschappelijke administratie met de waterschappen Schieland en de Krimpenerwaard en Rijnland
Financiering	De wijze waarop Delfland in de behoefte aan geld en kapitaal voorziet het geldbeheer. Uitgaven en inkomsten gaan niet altijd gelijk op en voor investeringen wordt in principe geld geleend. Daardoor kunnen overschotten of tekorten ontstaan.
GR	Gemeenschappelijke regeling. Een publiekrechtelijke samenwerkingsvorm, op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen, tussen verschillende overheden. Het is een vorm van een zogeheten verbonden partij.
GOAW	Grensoverschrijdend afvalwater. Dit is afvalwater afkomstig uit ons beheergebied, dat door een ander waterschap wordt gezuiverd en vice versa. Delfland betaalt respectievelijk krijgt hier een vergoeding voor.
GWW	Grond, Weg- en Waterbouw
Handback	Op dit moment beheert Delfluent de assets van de zuiveringsinstallaties Houtrust en Harnaspolder. Het bedrijf is verantwoordelijk voor de prestaties van het zuiveren conform het DBFO-contract. Vanaf 2033 komen deze assets (contractueel gezien), inclusief personeel en de bijbehorende kwaliteitssystemen, weer terug naar Delfland.
HVC	Huisvuilcentrale Noord-Holland.
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma.
HWH	Het Waterschapshuis
iBabs	Applicatie voor papierloos vergaderen. Tevens gebruikt voor de Woo.

IBA's	Individuele behandeling afvalwater; zuivert lokaal huishoudelijk afvalwater (uit wc, douche en wasmachine) van woningen die niet zijn aangesloten op het gemeentelijke riool.
Investeringsplanning	Het overzicht van alle investeringen die in de begroting zijn opgenomen en die door middel van een krediet worden gefinancierd.
IV	Informatievoorziening
Kapitaallasten	Lasten voor afschrijving en rente op activa.
Kredieten	Het beschikbaar stellen van financiële middelen door de verenigde vergadering om een investering te doen. Aan de lening wordt rente toegekend. Samen met de afschrijvingslasten vormen deze de kapitaallasten.
KRW	Europese Kaderrichtlijn Water.
NAD	Netwerk Waterketen Delfland.
NEZ	Natte Ecologische Zone
NIS2	Richtlijn voor Network and Information Security
NPHD	Nationaal Park Hollandse Duinen
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied.
NSQ	Netto schuldquote. Indicator voor de omvang van de netto schulden ten opzichte van de belastingopbrengsten (netto schuldpositie/opbrengst).
NVWA	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
NWB	Nederlandse Waterschapsbank.
Onttrekking	Verlaging van een reserve of voorziening.
PACAS	Powdered Activated Carbon in Sludge. Met dit actieve poederkool halen we medicijnresten uit het afvalwater.
Passiva	Overzicht op de balans met eigen en vreemd vermogen.
PFAS	Poly- en perfluoralkylstoffen, de verzamelnaam voor meer dan 6000 slecht afbreekbare stoffen.
P&C-cyclus	Planning & control-cyclus. Het proces waarbij aansturing van de organisatie plaatsvindt door doelen te formuleren, termijnen aan te geven, middelen beschikbaar te stellen, verantwoordelijken aan te wijzen, de uitvoering te volgen, de gewenste effecten te normeren, resultaten te meten en alle betrokkenen te informeren. De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken en verifiëren van budgetten in het kader van de begrotingscyclus.
PI	Prestatie-indicator

PPS	Publiek-private samenwerking. Hierbij werkt de overheid samen met marktpartijen om iets te realiseren, waarvoor bepaalde samenwerkingsvormen worden bedacht. Een voorbeeld binnen Delfland is het beheer en onderhoud van de zuiveringsinstallatie in de Harnaschpolder en de Houtrust.
PZH	Provincie Zuid-Holland
RBG	Regionale Belasting Groep. Deze gemeenschappelijke regeling is belast met de heffing en invordering van de waterschapsbelastingen.
RES	Regionale Energie Strategie
SAMP	Strategische Asset Management Plan
SGBP3	Derde Stroomgebiedsbeheerplan (2022-2027).
SGBP4	Vierde Stroomgebiedsbeheerplan (2028-2033).
SOC	Security Office Centre
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer, het kenniscentrum van de Nederlandse waterschappen en provincies.
Subsidie	Een bijdrage van een derde om een bepaalde activiteit te ondersteunen. De verstrekker ervan stelt meestal voorwaarden aan de besteding en verantwoording van de subsidiegelden.
Treasury	Het beheer van geldstromen, zoals het aantrekken of (tijdelijk) wegzetten van gelden.
TRCF	Total Recordable Case Frequency. Het aantal meldingsplichtige ongelukken per 1 miljoen gewerkte uren.
TWP	Toekomstgerichte Wateroverlastplannen
URL	URL staat voor 'uniform resource locator. Een url is een uniek internetadres voor een website, specifieke webpagina of een bestand dat op internet staat.
Ve	Vervuilingseenheid
VO	Voorlopig Ontwerp
VTH	Vergunningen, Toezicht & Handhaving
V.V.	Vreemd vermogen. Dat deel van de passiefzijde van de balans dat geen eigen vermogen is. Dat zijn voorzieningen, leningen en openstaande crediteuren.
VV	Verenigde vergadering, het Algemeen Bestuur van een waterschap.
Weerstandvermogen	Het vermogen om ook in ongunstige tijden activiteiten te kunnen voortzetten.
Wet Fido	Wet financiering decentrale overheden.
Wet Hof	Wet houdbare overheidsfinanciën.
Woo	Wet open overheid
WOZ	Wet Onroerende Zaakbelasting

WVH	Waterzuivering De Vergulde Hand. Project om in Vlaardingen een nieuwe Afvalwaterzuiveringsinstallatie te bouwen ter vervanging van de huidige Afvalwaterzuiveringsinstallatie "De Groote Lucht"
ZH-PLG	Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied
ZZS	Zeer Zorgwekkende Stoffen

4.2 Projectenboeken

